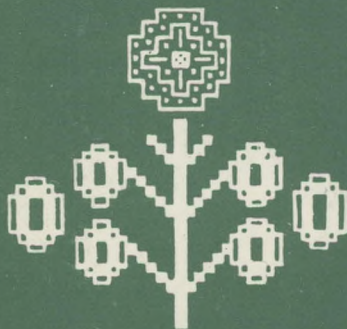

ЛАРЫСА ГЕНІЮШ

АД РОДНЫХ НІЎ

ВЕРШЫ

ПРАГА 1942

ЛАРЫСА ГЕНИЮШ

АД РОДНЫХ НИЎ

ВЕРШЫ

П р а г а

1 9 4 2

Выданьне Беларускага Камітэту Самапомачы
ў Нямеччыне.

PRINTED IN GERMANY

Larysa Hienijuš - Von der Heimatflur - Gedichte (Weissruthenisch)

Druckerei Politika in Prag

*Братом і Сёстрам
на чужыне прысьвячаю*

Ларыса Геніюш

Гарсия Теркином.

ПАД ЧУЖЫМ НЕБАМ

*Чало плуг зсыцьця можа ў боразны зрэжа,
мо' голуу іней пакрые гадоу, —
у сэрцы-ж ня звянуць зялёныя межы,
туга не аслабне да родных кудоў.*

Уздымам сэрц наших шуміць Белавежа,
як дні наших сёлаў, так Нёман плыве...
Уроду палеткаў тнуць поясам межы,
адвечныя сосны гудуць ў бараве.

Там нашыя песьні, там наша багацьце,
там жытняе мора, магiлы дзядоў,
і родныя хаты, і людзі, як брацьці,
і казкі, і слава мінулых часоў.

Крывіч там стагодзьдзі загон свой старожа,
а звычаі, мова жывуць з году ў год...
Там Край, быццам казка старая, прыгожы,
удалы і верны Краіне народ.

Нічога, што позна у сьвет мы выходзім,
нічога, што ўчора пакінулі плуг, —
нам крыўду стагодзьдзяў ліхіх нагародзіць
гарачым уздымам акрылены дух.

Калі для нас волі жаданай сьвітаныне
цудоўнаю блісьне над краем зарой, —
ад Угры па Буг мы спаткаць яго ўстанем
ўсёй дружнай, вялікай, Крывіцкай Сям'ёй.

ТАМ ТОЛЬКІ

Там толькі хочацца, хочацца жыць,
дзе родныя, сумныя далі,
дзе поле узорнай раўнінай ляжыць,
калышацца жытню хваляй.

Дзе Нёман дастойны шырока плаве,
дзе пушчы шумяць аб мінулым,
а ў замках, курганах лягенда жыве
і песня дзядоў не заснула.

Дзе нашы дзяўчаты — юргіні ў саду,
расцьвіўшыя кветкі у маі,
ізь песнямі лён залацісты прадуць,
узорами бель патыкаюць.

Дзе цягнуцца вежы сьвятыняў ў гару,
крыжамі ўпіраюцца ў неба,
а моцныя рукі папары аруць,
каб нівы пакрыліся хлебам.

КРАЮ МОЙ

Краю мой родны, краю мой мілы,
цудны, узорны, ад ніў залаты,
хто цябе ўквешіў пушыстай калінай,
краскамі, лесам засеяў густым?

Пушчы, палеткі, лугі, сенажаці,
быстрыя рэкі, прасторы азёр, —
нехта рассыпаў вялікім багацьцем
вечныя скарбы ў цудоўны узор.

Калі табе золатам сонца разьлітым
магутныя грудзі асыпле кругом,
а неба атуліць туманам-блакітам,
быццам-бы анял празорым крылом,

і вецер бяроз тваіх косы даўгія
расчэша, рассыпле па белых камлэх,
а грушы красуні страсе сьнегавыя,
цвёт белы пасее на зелень палёў,

а буйныя травы нагне, то падыме,
завоніць аб лісьце задуманых дрэў,
акордамі ўдарыць, як май, маладымі,
пад Нёмна вясною бурлівы напеў, —

дык радасьцю, шчасьцем, душа замірае
і хочацца сэрцам, рукамі абняць,
свой край наймілейшы, аквечаны маем,
дзе краскі, дзе Нёману хвалі зьвіняць.

Дзе птушка у неба высокім палётам
маніць да сонца ў блакіты з сабой,

узыходзіць, мацнее з сялянскага поту
зярнё, вырастае ў калосьсе вясной.

Краю мой родны, краю мой мілы,
калыска дум ранніх, вясёлкавых дзён,
краю дзядоўскіх курганных магілаў, —
ты сэрцу так мілы, як міла жыццё.

Сьніцца ты будзеш, ўсё клікаць з чужыны,
маніць ў свае сёлы, да хаты старой,
пахучым палеткам буйной канюшыны,
дзявочаю песняй спавітай тугой.

Чало плуг жыцця можа ў боразны зрэжа,
мо' голаву іней пакрые гадоў, —
у сэрцы-ж ня звянуць зялёныя межы,
туга не аслабне да родных кутуў.

МОЙ РОДНЫ КУТ

Мой родны кут,
мой ціхі дом,
дзе ў гольле дрэў,
аб сьцены ніў,
пад сумны сьпеў
буйным крылом
паўночны вецер
звонка біў.

Мой родны кут, —
на твой ўспамін
бушуе кроў,
а ў сэрцы гар,
а ў сэрцы боль,
бо зь ніў, з далін
урок мяне
туманны чар.

І ў ясны дзень,
і ў ноч бяз зор
душа, як птах,
пад гоман дум
ляціць на шлях,
дзе песняй бор
калыша долі
нашай сум.

Мой родны кут,
цвяцісты луг, —
пад шумы вольх
прыдзе ў начы,
як ціхі ўздых,

мой верны дух
на вечны сон
к табе спачыць.

Пад ветру шум,
Пад буры кроз,
пад гоман хат,
хто сэрцам жыў,
ў вясняны чад
хто ў полі рос,
той не пакіне
родных ніў.

МІНУЛЫЯ ДНІ

Адцвілі белай яблыні цвіетам,
як начлежныя згаслі агні,
адзвінелі, як колас той летам,
залатыя над Нёманам дні.

Калі з прасьніцы ніткай льняною
жыцьцё доля снавала ясьней,
а пад зорнаю неба красою
мучыў сэрца ў начы салавей.

Або казкамі вечар цудоўны
маніў зорамі душу вясной,
ці дзявочае сэрца напоўніў
аж па бераг нязнанай гугой.

Ласкай матчынай сонейка грэла,
думкі вецер пяюн разьвяваў,
калі дзеўку-чаромуху ў белым
з пышным клёнам у полі вянчаў.

Адцвілі, адцвілі, празьвінелі,
як начлежныя згаслі агні,
недапрадзенай ніткай кудзелі,
залатыя над Нёманам дні.

ЧУЖЫНА

Вопратку з дрэваў вецер ужо скінуў
і подзьмухам гнуткім, як быццам смыком,
ударыў па струнах бязьлістных галінаў
восені сумным разжаленым днём.

Так часта ў чужым ды няветлівым краі,
аб ціхія сэрцы бяздомных людзей,
сумней, як той вецер аб дрэвы, зайграе,
злая доля ударыць, зазвоніць сумней.

Ды ўспомняцца родныя межы загоны,
свая хата, а вокал чакае сям'я, —
гарачыя сьлёзы балюча зазвоняць,
сум беднае сэрца саўе, як зьмяя.

Як быццам-бы сэрцам нявінныя дзеці
за маткаю тужаць сваей дарагой,
так на шырокім, забытаным сьвеце,
толькі Край наймілейшы нам свой.

ХАЧУ БАЧЫЦЬ

Я ня гнуткія, пышныя пальмы
із разьнятым ўгары парасонам,
і ня мора ўсхвалёвана жалем, —
хачу родныя бачыць загоны.

Ды ня прэрыяў дальных прасторы
і ня стады дзікіх антылёпаў —
хачу бачыць як полымя зораў
Нёман ў хвалях начамі патопіць.

Хачу бачыць шырокія дзічкі,
што парог маёй хаты старожаць,
рассьмянае вёскі аблічча,
дываны залацістыя збожжа.

Ды вачамі і сэрцам на нівах
паплысьці нейдзе з ветрам крылатым
і забыцца аб днёх нешчасьлівых
на парозе радзімае хаты.

БРАТОМ ПАЛОННЫМ

Ці табе ня шкода, браце,
родных ніў,
тых лугоў, той сенажаці,
што касіў?
Ці табе ня шкода даляў,
што маўчаць,
ні садоў, што расьцьвіталі,
ні дзяўчат?
Ані Нёмну сініх водаў
між лясоў,
хваляў берагу крутога
ў верасох?
Ці табе няшкода песьняў,
што вясной
білі ў хвалі на прадвесні
бы вяслом?
Ці ня шкода табе косаў
залатых,
ці ня сьніцца на палосах
лён густы?
Па вачох ня сумна зоркіх,
што гараць?
Ці ня хочаш баразёнкі
прыгараць?
Ці ня рвесся ты душою —
адкажы!
Ці табе начамі сэрца
ня дрыжыць
па тым краі, дзе радзіўся,
дзе ты жыў,
дзе каліны расьцьвіталі
на мяжы?

Де твой слід? Мо' ветры ў полі
замялі,
калі гнулі, гнулі гольбе
да зямлі!

НЯ СУМУЙЦЕ

Ня сумуйце дзяцюкі вясною
на магілы глядзячы сяброў —
жалем нашых ранаў не загоіш
і цяжкіх ня скінеш кайданоў.

Ня сумуйце дзяцюкі па сёлах
і па вочах кінутых дзяўчат —
барацьба ўжо пенніца як солад,
маладыя воклікі гучаць.

Ня сумуйце дзяцюкі па долі,
ня хілеце гордай галавы,
бо ня з жалю, толькі з ранаў, болю,
воля толькі родзіцца з крыві.

Ня сумуйце дзяцюкі начамі —
ўжо ня дасца спутаць вольны дух!
Мы былі і будзем Крывічамі
ад хваль Угры аж па сіні Бут!

НА ШАЎКОВЫХ ЛУГОХ

На шаўковых лугох дзесь заместа мяне,
косіць бура атаву, ліхая.

Гэты вецер, што вольхі шумлівыя гне,
нейдзе сумна яе заграбае...

Некляпаная дзесь заржавела каса,
непагораны тужаць папары;
быццам пояс слудкі, так цвіла паласа,
сяньня-ж вецер на ёй гаспадарыць.

Так далёка ад ніў сам адзін тут стаю,
дзень за вокнамі мрэ, дагарае.
У вёсцы, быццам сястра, дзічка хату маю
нейдзе гольлем сваім абыймае.

Каб я тое хоць знаў, што часамі ў садок,
ў нерассьвечаны шэрыя вокны,
пад тужлівы ўспамін, пад няўстрыманы ўздых,
кіне сумная дзеўчына вокам...

Быццам смоўж дні ў чужыне ляніва паўзуць,
туга ў сэрцы нейк коле, як голкі...
Калі колісь да ніў сэрца йзноў занясу —
застануцца ў ім сугаркі толькі.

ОЙ, ПАЙДУ

Ой, пайду, пайду я
ды ў старонку тую,
дзе мая дзяўчына
ўсё па мне сумуе...

Дзе нача́мі ве́цер
песньні, казкі бае,
дзе мяне матуля
сумна выглядае.

Дзе над роднай хатай
ціха дуб нагнуўся...
Ой, пайду, пайду я,
касой размахнуся!..

Пакашу атаву,
пакашу я зелье, —
шыкуй, дзеўка, скрыню
шыкуй на вясельле!

Прыдбай, дзеўка, мёду
за наш Край чароўны,
за тваё здароўе, —
вып'ю чару поўну!

Ворагам на ганьбу —
вып'ю я другую!
Трэцю за палоску
сваю дарагую.

А калі сьпяеш мне
ціха нашу песню

і дасі мне вуснаў
сьпелыя чарэшні —

я за іх, за косы
у чырвонай стужцы,
аддам душу, сэрца
табе — Беларусцы!

Дык чакай, галубка, —
я прыйду, вярнуся!
Ні цябе, ні Краю
свайго не зракуся!

МАЙМУ СЫНОЧКУ

Павяду цябе, мілы мой сыну,
ў стары казачны край Крывічоў,
там дзе шырака Нёман раскінуў
стужку сіняю серад палёў.

Там, дзе пушчы калышуща важна
ўсё чубамі дубоў векавых,
а курганы пасталі на стражы
нашай славы ў туманах сівых.

Між палеткаў ўсхвалёваных жытам
сёлы ў зелены тонуць вясной;
вокал людзі жывуць працавітай,
як адною, вялікай сям'ёй.

Дзе па гонях узорных нядзеляй
раскальшуща з вежаў званы
і вясёлае сонца рассьцэле
залатыя ў палёх дываны.

Ды касулямі цудна паглядзіць
каляровыя хусткі дзяўчат,
што як стройныя мальвы ў прысадзе
палымнеюць на межах, блішчаць.

Павяду цябе, дзе ты радзіўся,
дзе свой першы убачыў дзянёк,
калі восенню Край залаціўся,
праляталі дзесь гусі здалёк.

Помню — плакалі вербы у полі,
ліст чырвоны дарогі услаў,

а Край мілы начамі ў няволі
глуха з ветрам асеньнім стагнаў.

Нашай мовай, як злом пагарджалі,
ды Краінаю нашай старой,
і сьціскалася сэрца ад жалю,
што расьцееш у няволі ліхой.

Але з ветрамі воля гуляе,
шмат разносіць на крыльях надзей,
і таксама для нашага Краю
прыйдзе ясны, разіскраны дзень.

А тады павяду цябе, сыну,
ў родны Край на курганы дзядоў,
там дзе шырака Нёман раскінуў
стужку сінюю серад палёў.

АДКАЗ

— Скажы, скуль ты, хлопча?
— З зямлі беларускай —
стуль, дзе льецца Нёман
мігатлівай стужкай.

Дзе лугі буйныя,
ураджайны землі,
дзе старыя вербы
ля гасьцінцаў дрэмлюць.

Дзе лясы як ў казцы —
ўсё з дубоў адвечных;
дзе у нетры пушчаў
глянуць небяспечна.

Я з краіны слаўнай,
з гарадоў прыгожых,
што ня зналі колісь
цьмы чужой, варожай.

Родны сьцяг наш горда
уздымаўся ў гору
ад балтыйскіх хваляў
аж па Чорна Мора!

Ў маім краі казкі,
сівыя курганы;
там зраділася песьня
вешчага Баяна.

Выпілі вякі ўжо,
на'т зь Нямігі воду —

славу нашых продкаў
засланіла воддаль.

Але, ўсё-ж, я горды
нашых сэрцаў сілай —
мы падымем славу
з курганоў-магілаў.

Бо мы хочам волі
горача і цвёрда,
бо мы хочам славы
для Пагоні гордай!

КНЯЗЬ УСЯСЛАЎ ЧАРАДЗЕЙ

Серп-месяц на небе між хмараў брыдзе
срэдзь семені зор адзінокі;
вось, быццам гуляе шчупак па вадзе,
ныраючы ў хвалях глыбокіх.

Арол гэтак ўзб'іўшысь пад воблакаў сіль,
магутны сваёй адзінотай,
аб шэрай нізіне забудзе зусім,
паднебным упіўшыся лётам.

У кіеўскім замку Ўсяслаў Чарадзеі
змагаецца з духам бурлівым
і ўздых гладзінёю калыша грудзей,
бы вецер даспелаю нівай.

Ён думаў ня можа цяжкіх ўгаманіць,
тугі сваёй ўцешыць па краю;
і гордае князева сэрца баліць,
ды сон ад вачэй адлятае.

Зь вязьніцы сумнай на княжы пасад
яго ўвесь Кіеў паклікаў —
ён, ўсё-ж, з панаванья ні з волі ня рад —
ня хоча гэі чэсьці вялікай.

Мілейшыя сэрцу парогі свае,
пасад свой і тыя дружыны,
зь якімі хадзіў у цяжкія баі,
баронячы межаў Айчыны.

Мілейшы той Полацкі край дарагі
і пушчы з пахучай жывіцай...

Нядаўна Нямігі ціхой берагі
крывёю зьліліся крывіцкай.

Там мужных ваюраў ляжаць чалясы —
хто-ж гоіць крывіцкія раны,
тады, калі князь, першы Полацку сын,
чужацкія носіць кайданы?

І хоць над Нямігу склака груганоў
няраз ўжо зьляталася ў госьці —
ўсё-ж князева сэрца начамі дамоў
ўсё клічуць байцоў сваіх косьці.

Ўжо цемень радзее, ўжо зоры ўцяклі
і зьнік бляды месяц за імі —
князь ўсё яшчэ чуе зямлі свае кліч,
ды з думамі б'ецца цяжкімі.

Ён чуе, як рвецца Дзьвіна ў берагох,
бароў сваіх гоман адвечны,
ён чуе, як ў полацкіх гордых мурах
шуміць ўсхваляванае веча.

Цьвіце ужо неба, як тыя ляны,
і дзень ўжо над Кіевам сіні —
князь слухае сэрцам — б'юць, звоняць званні
у полацкай роднай сьвятыні.

Нядарам казалі, што князь-чарадзеі...
Хто-ж, духам прабіўшы прасторы,
у Кіеве чуў-бы, як звон свой гудзе,
хто-б знаў, што ён сэрцу гавора?

Вялікае сэрца мець трэба ў грудзёх
і духа магутныя чары,
каб чуць, як у полацкіх гордых мурах
у зван сьвятой Зофіі ўдараць.

Агнём палымяным трэ' край свой кахаць,
трэ' вырасьці зь ніваў, загонаў,
каб славу, багацьце, ўсё кінуць, аддаць,
за кліч свайго роднага звону...

ЗАБЭЙДЗЕ-СУМІЦКАМУ

Ты запеў нам песьню аб барох сасновых,
аб пахілых ў полі, сумных дзсяткох,
аб цудоўных межах з цвіетам васільковым,
што здаюцца часта на чужыне ў снох.

Ты запеў нам песьню аб бярозе белай,
як ў зялёнай хусьце стройная стаіць
і аб тым, як явар у начы нясьмела
аб сваім каханьні лістам шалясьціць.

Ды як ціха вецер лісьцямі з бярозы
засыпае сумна незабыты сьлед,
што пакінуў кажны з нас там на дарозе,
як ішоў ды з хаты ў няпрыхільны сьвет.

Аб радзімай вёсцы запяў нам песьню,
матчыную песьню запяў ня раз,
і аб тым, як птушкі кажнае прадвесьне
прывітаньні з сэрца там нясуць ад нас.

Хай з тваёю песьняй, хай шляхом гусіным
размахнецца сэрца, ды ляціць туды,
дзе астаўся сьлед наш ў родных каляінах,
дзе мы пагублялі сьмех наш малады.

НОВЫ ГОД

Новы Год ідзе крокам бадзёрым,
крокам звонкім, як сам маладым,
рассыцілае надзеі узорныя,
гоіць крыўдаў і ранаў сьляды.

Ідзе стуль, дзе ў завесных хатах
нас чакае сям'я за сталом,
каб з загубленым сынам ці братам
падзяліцца сямейным цяплом.

Ідзе стуль, вецер дзе у лазінах
паза гурбамі сьнегу заціх;
на гасьцінцах дзе скрып палазіны
замірае у далях лясных.

Ідзе зь сьнегам засланых загонаў
Нёман сыпіць дзе пад лёду карой.
Хай-жа ў нашу чарку зазвоніць
на чужыне ды братняй рукой!

Хай нясе успаміны аб сёлах,
што у белай задуме ляжаць.
Прывітайма-ж яго мы вясёла,
каб ніводзін ня сьмеў сумаваць!

Новы Год ідзе крокам бадзёрым,
як заўсёды — з бярэмам надзей.
Мо' вясною палямі узорнымі
ў родны, вольны наш Край завядзе.

О, КРАІНА

О, Краіна шчасьця, родная матулька,
о, Краіна ясных, незабытых дзён!
На шырокім сьвеце не найду прытулку,
ня прывыкну сэрцам да чужых старон!

Тэхніка, культура, ды чыёсь багацьце,
не ўзварушаць сэрца маяго мацней —
ў ім цвітуць, красуюць нашы сенажаці,
ды калыша вецер клёнам весялей.

Вышынёю вежы быццам хмарам грозяць,
з камяню палацы задзіўляюць сьвет: —
мне мілей наш шэры камень пры дарозе,
дзе адпачывае пасівелы дзед.

Цудоўныя паркі, сеяныя травы,
ды шнуры даўгія стрыжаных алей...
Даражэйшы сэрцу лес наш кучаравы,
сьцежачкі у полі цягнуцца мілей.

Летам сонца збожжа цудна пазалоціць,
закалыша вецер каласамі ніў,
засумуе бусел на пустым балоце,
быццам сваё шчасьце, лятучы, згубіў.

Ды чуваць як песьня серабраным раньнем
паплыве па рэчцы з хвалямі вады...
Часам разальцецца збуджаным каханьнем,
або замяцеліць ўздымам маладым.

Кажуць, што Ты зрэб'е носіш у нязделю,
кажуць, што Ты носіш лапці на нагах...

Для мяне Ты грудзі палатном усьцеліш —
расцьвіцеш калінай на буйных кустах.

Прыбярэшся ў зелень, краскамі заманіш,
ў восень ніжаш гусі ў тоненькі ланцуг,
то атуліш вочы вэлюмам туманаў,
быццам-бы дзяўчына едучы к вянцу.

Заварожыш Нёмнам, рэкамі сваімі,
засьмяешся ў сонцы збожжам залатым...
Закалыша сэрцам верным Тваё імя,
ціхаю малітвай, водгульлем сьвятым.

О, Краіна шчасьця, родная матулька,
о, Краіна ясных, незабытых дзён!
На шырокім сьвеце не найду прытулку,
ня прывыкну сэрцам да чужых старон!

НА ЧУЖЫНЕ

Як-бы добра ня жылося
нейдзе на чужыне —
будзе ўсё-ж шумець калосьсем
ў сэрцы Край наш сіні.

Будзе сьніцца раньнім сонцам,
што ўстае з пасьцелі,
і на рэчках па старонцы
туманы кудзеліць.

Будзе пахнуць, як пакосы
скошаныя ўчора,
што блішчаць у раньніх росах
вытканым узорам.

Рэчак стужкай мігатлівай,
родным пабярэжжам,
васількамі нашых ніваў,
чабаром на межах.

Будзе клікаць, зваць начамі
песьняў адгалосам,
што гуляюць ды зь вятрамі
па даўгіх палосках.

Што сумуюць, ды за тымі,
хто ў далі ад Краю
успамінам аб Радзіме
сэрца пацяшае.

Будзе клікаць лес шумлівы,
стройныя паляны,

ды затужыць сіратліва
вечер на кургане.

Сэрцам матчыным Краіна,
серабраным жытам,
будзе зваць начамі сына
чарай недапітай...

НА РОДНЫХ МЕЖАХ

*Пралятай, чаўночак, пралятай,
струны нітак льяных закранай,
тчы узорам ручнік і абрус
так чароўны, як ты, Беларусь!*

ДЗЯВОЧЫЯ ДУМКІ

Не баюся парным летам
ў полі жыта жаць!
Там сінеюць межы цвіетам,
ціха шчасьцем недапетым
травы шалясьцяць!

Не баюся рана, рана
сіні лён палоць!
Ўстане сонца з-за кургану —
засьмяюся, выйду, гляну
сонцу насупроць!

Не баюся грабiць травы,
бегаць па расе,
хоць злы вецер, для забавы,
часта пасмам залацяным,
косы растрасе!

Люблю кужаль свой шырокі
ля ракі бяліць!
Там, дзе вербы гнуцца вокал,
прывядзе мой мілы сокал
коніка паіць...

Бягуць хвалі раннім раньнем,
серабром звiняць...
Колькі сіл дзявочых стане,
буду радасна, з каханьнем,
з песьняй працаваць!

Ты-ж цвіці, цвіці, мой Краю,
макам на мяжы!
Я табе аддам, што маю, —
іншай радасьці ня знаю,
як цябе любіць!

ЛЁН

То ня сонца пазалотай
пакацілась на загон,
То ня ў восень ля балота
загарэўся пышны клён.

То ня косы распусьціла
сабе дзеўка па плячох,
то ня хвалямі густымі
льецца жыта у палёх.

То ня восень павуціньнем
аснавала, серабром, —
залатога лёну жменя
сыпле іскрамі кругом.

Пад рукамі маладзіцаў
лён ды з песьнямі паплыў,
мігатліваю крыніцай,
каласістай хваляй ніў.

Трэплюць, чэшуць на кудзелі,
скарб пушысты гладзяць свой,
каб пад сьнежныя мяцелі
прасьці сіваю зімой.

Ня раз месяц па дарозе
пройдзе ціха ля акна,
ды, прысеўшы на бярозе,
вып'е ночку аж да дна.

А жанчыны аж да рана,
пад лучынавы агонь,
зь песьняй, думкай аб каханьні,
будуць тонкі прасьці лён.

ЗА ПРАСЬНІЦАЙ

Калаўротак бурчыць сваю песьню
пасівельх, далёкіх нам дзён.
З пральлі пальцамі сыпевам ён песьціць
залацісты на прасьніцы лён.

Навіваецца нітка на шпулю
із пад рук уцякаючы ў міг.
Зь яе белыя будуць кашулі,
будзе тонкі, узорны ручнік.

Ды палотнаў сьцягі сьнегавыя
забляеюць на сонцы вясной,
зелень сьвежую цьвет як пакрые
і чаромуху ў вэлюм прыстрое.

Калі воблакам рожава-белым
ахінецца сад цьвету імглоў,
а дзяўчына затужыць нясьмела
аб каханьні расьцьвіўшай вясной.

Сьнежна белыя будуць кашулі,
ды бялей за чаромухі бель,
за галоўку старое бабулі
і як яснага сонца пасьцель.

— Як полаз, як колас, як волас,
ты, ўнучанька, нітку прадзеш...
Вечарамі накш пралі мы колісь
пры лучыне, на верацяне...

Так бабулька хаця дакарае,
але радасьць у твары гарыць,

бо ўнучкіна нітка такая,
што танчэйшай ня можа і быць.

Залаціцца кудзеля на прасьніцы,
гарыць сонца ў касе залатой.
Пра палотны, пра долю, пра шчасьце
пльывуць думкі за ніткай даўгой.

БАБУЛЬКА

Прадзе нітку сівая бабулька...
Лён — так бела яе галава!
Быццам яснага сонца касулькі
пачалі дзень вясняны снаваць.

Маршчын столькі ў задуманым твары —
каляінаў цяжкога жыцця.
Вось як быццам-бы плут той папары
баразнамі густымі пацяў.

Пахілілісь, сагнуліся плечы
і вялікім зрабіўся каптан, —
то гады так ў жыцці чалавечым
на горб стройны замяняюць стан.

Гэта доля сялянкі цяжкая,
часта сьлёзы няветлівым днём,
гэтак нізка стан гібкі згінаюць,
снуюць косы блядым серабром.

Толькі вочы глядзяць гэтак міла...
— Ці-ж, запраўды, бабулька, гады
толькі плечы табе пахілілі,
накідаючы дух маладым?

Ці-ж жыцця усялякага хвалі
толькі косаў туманную медзь
табе белью густой аснавалі,
накідаючы сэрца гарэць?

Раскажы, колькі дзён ты на тыдзень
мусела бегчы прыгон адрабляць,

ды ўставаць пакуль сонейка ўзыйдзе,
пакуль росы ўбяруць сенажаць.

Як у паншчыну ты гадала
ды галубіла дзеці свае...
Казкі, песні, што доля снавала
ў тья дні, — сяньня мне запяі.

Пакажы мне дзявочую хусту,
андарак свой, што ткала тады,
і квартух, дзе ад вышывак густа,
пояс, што насіў дзед малады.

Ды скажы, чаму нітка льняная
табе цудна на верацяне
бы струна зіхаціць залатая, —
чаму гэтак ня дарыцца мне?

Адкажы мне, бабулька, таксама,
чаму ў вечар, як молішся ты,
дык твой твар ў валасоў белых раме
ціха зьяе, як быццам сьвяты?...

ДЫВАНЫ

Аснавала дзеўчына дываны,
аснавала сінія на зары.

Вечарамі, ранкамі будзе ткаць,
будзе толькі бёрдачка ляскатаць.

— Ніткаю сярэбранай на утку
ў зоры долю зрэбную разатку.

Або вочы мілага — васількі.
Можа гусі з выраю ля ракі.

Вытку мо' вясёлкамі ў сіню-сінь
нашу долю горкую, як палын.

Вытку мо' каліну, як цвіла;
ці дарогу з выгану да сяла.

Можа вытку рэчаньку ў трысьнікох,
ці вянок расквечаны на лугох.

Можа жыта спелае, як стаіць,
сонца хвалі сьпеўныя серабрыць.

Або вытку сонейка — Родны Край,
шчасьлівую доленьку, уражай.

Шчасьлівую доленьку, як у снох,
вытку ніткай тоненькай на краснох.

Пад сталёвым бёрдам ў ясны дзень
жыцьцё каляровае зацвіце,

бо буду надзеямі звонка ткаць,
будзе толькі бёрдачка ляскатаць.

НЕ ЗЯЗЮЛЬКА КУЕ

Не зязюлька кус ля ракі —
тчэ дзяўчына сабе ручнікі.
Раннім раньнем ўсё стук, стук, стук, стук,
а чаўночак сьлізгаецца з рук.

Пралятай, чаўночак, пралятай,
струны нітак льняных закранай,
на іх песьню родную звані,
будзі ў сэрцы дзявочым агні.

Пралятай, чаўночак, пралятай,
ўзорам бель ручнікоў патыкай,
як на поля зялёных красных
тчэ сам травень пахучай вясной.

Хай з-пад зграбнай дзявочай рукі
цвітуць макі, чабор, васількі.
Хай красуюць, як з году у год
на шаўковістых Нёмна лугох.

Пралятай, чаўночак, пралятай...
Хлопча дзеўкі сваёй ня пытай,
каму з песьняй ручнік яна тчэ,
бо стралою з-за кроснаў ўцячэ.

Пралятай, чаўночак, пралятай...
Калі свахі сьпякуць каравай,
тады зорка навокал глядзі —
ўбачыш ўзорны ручнік не адзін.

Пралятай, чаўночак, пралятай,
струны нітак льняных закранай,
тчы узорам ручнік і абрус
так чароўны, як ты, Беларусь!

МОЙ ЛЁН І СНЫ

Кволы лён мой напіўся расы, —
быццам з воблакаў сіні наліўся.
Буду ткаць дываны, паясы,
для таго, хто мне ў ночы прысьніўся...

Будзе кужаль за сьнег той бялей,
пояс ўзорны, як межанька наша;
пазірацімудь людзі ў сяле,
калі мілы яго падпаяша!...

Няхай, змыты дажджамі, расьце,
хай сінее у раньні імглістым,
так высокі, як тое трысьцё,
як той шоўк, так мяккі, валакністы!

Мама кажа: — Ты зрэб'е аснуй! —
яно болей патрэбнае ў хаце.
А мне хочыцца толькі вясну,
ды палі свае родныя ткаці.

Кажа мама: — Вось сьвіткі няма! —
за сукно грэ', дачушка, узяцца...
Ах, сукно вытча, мама, сама —
там-жа ўзорам палі ня ірдзяцца!

Вельмі шэрае тое сукно —
я-ж хачу ткаць вясёлкі і краскі;
аснаваць так прадно за прадном,
каб дыван быў, як родная казка!

Так цьвяцісты, як нашы лугі,
як палі з васільковаю грывай;

быццам Нёман шырокі, даўгі,
быццам хвалі яго мігатлівы.

Ты-ж расьці, валакністы мой лён...
Апалю цябе рожавым раньнем,
спраду, вытку, дзявочы свой сон,
аснаваны гарачым каханьнем!

Ўсё, што цешыць і ўсё, што баліць,
на палотны узорам раскіну:
хвалі, краскі, калосьсе, палі —
ўсю красу наймілейшай Краіны!...

ЖНІВОМ

Сонца гладзіць па белай кашулі
і цалуе ўсё плечы жніі.
Пахінулася калосьсе — быццам ветры нагнулі —
ціха звоніць, чакае, струіць.

Заіскрылася сонца ў сярпе мігатлівым...
Над плячамі жніі-ж цэлы дзень
узьятае ўсё ветрам ўзнятаю грывай
дасьпелае золата жмень.

Вечар. Танцуюць абняўшысь дзесяткі...
Ня ўцярпіў і вецер — падняўся, задуў...
Дзесь пад лесам на пожні, на гладкай,
млеюць цені вячэрніх задум.

Гладзіць вецер чало прыпацеўшае,
то гуляе з кашуляй жніі,
песьціць вуснаў дасьпелых чарэшні
дзесь адносячы песьню ў палі.

Плыве песьня цьвяцістым узорам
дум дзявочых гарачай струёй,
калі сэрца разжаліцца зорам
і заплача баючай тугой.

Аж засьне і рассыплецца ў росах,
ці задрэмле на хаты дзвьярох...
Месяц цені крывыя пакосіць
і пакоціцца сам на мурог.

ПЕСЬНЯ

Маці сына калыхала
у калысцы новай,
песьню ціхую пяяла,
быццам шум сасновы.

Ці то ветры навучылі
пяць сумам скрытым,
як у полі гаманілі,
калыхалі жытам.

Ці то доля навучыла
сумна зацягаці,
ці то песьню з нотай мілай
адказала маці,

калі ў ноч, зімою, сьцюжай
дзіця калыхала
і на кроснах белы кужаль
пяючы снавала ;

калі тату нібараку
ў маскалі забралі,
а у полі вецер плакаў,
вербы сумавалі ;

як дачушку аддавала
замуж, ды далёка,
сьлёзы вышытым ўцірала
хвартухом шырокім.

Так снавалі песьню сумам,
тугой патыкалі,
ці жаночаю задумай,
ўсхваляванай дальлю.

НА НАЧЛЕЗЕ

Вецер хвалі ўперад гоне, вербы гне,
ходзяць спутаныя коні ў тумане.

Булавыя мае коні
капытамі ціха звоняць
ў сэрца мне.

Доўга, доўга ноччу цуднай я ня спаў, —
аганёк па полі блудны вандраваў...

Доўга песня салаўіна
ня сьціхала срэдзь галінаў,
сярод траў.

Доўга, доўга чуў дзявочы з вёсак сьпеў,
аж пакуль рагаты месяц не самлеў...

Пакуль хлопцы не паснулі,
агонь ветры не раздулі,
аж згарэў.

Ноч была як быццам казка сіняя...

Пакуль зоры не пагасьлі, думаў я,
што, чым зоры праз галіны —
чараўней глядзіць дзяўчына,
ой, мая!...

Ходзяць коні, ходзяць ў раньнім тумане...

Ўстануць хлопцы ды да хаты пажанем.

Вецер хвалі ўперад гоне,
яны роднай песняй звоняць
ў сэрцы мне...

ВЯСЕЛЬЛЕ

Расцьвіло ужо свежае раньне
і палі пазалотай блішчаць.
Пойдзем, коніку, пойдзем мы сяння
сваю чорну палоску араць.

Ты напружыш сталёвыя сілы,
я-ж плуга ня пушчу з моцных рук; —
мы з табой баразёнкі ня змылім,
бо які-ж зь мяне быў-бы дзяцюк?

Ды паслухай мой дружа: ў нядзелю
раскашней зелянеціме гай —
будзем славіць маё мы вясельле!...
У суботу пякуць каравай...

Упляту ў тваю грыву багату
я чырвоную стужку як жар!
На ўздэчку дам кветку, як свату,
Каб з уцехі вясёла іржаў.

Павязеш ты к вянцу маладую,
а назад з вамі сяду ўжо я
і дзяўчыну сваю расцалую
ды за тое, што — жонка мая.

Шыю гібкую прыйдзецца стройна
і высока, як сокал, узняць,
ды ляцець! — бо ўжо з хлебам і солью
нас бацькі будуць дома чакаць.

А за намі, прыбраныя ў зелень,
панаедуць другія вазы...
Разальцецца гармонік вясельлем,
маім шчасьцем ў сяле задрыжыць.

НАД РЭЧКАЮ

Сонца ў чырвані акунулася,
Міхась коні веў паць вуліцай.

Неба полымем загарэлася,
рака золатам зіхацелася.

Цені з хвалямі абыймаліся,
бераг вольхамі кучаравіўся.

Воду конікі пілі чыстую,
хвалі беглі ў даль серабрыстыя,

плылі з думкамі дзяцюковымі...
Коні стукалі, ды падковамі.

Пілі конікі, напіваліся,
вочы хлопцавы нейдзе рваліся.

Луг расой сьвяціў, званіў краскамі,
зьнекуль вечар плыў ціхай казкаю.

Вадой пырхалі коні сівыя,
павяваў буйной вецер грываю.

Ды як лук круты шыі выгнулі
і пайшлі, пайшлі травой-выганам.

Хвалі ўсё плылі серабраныя,
зьліты месяцам, ветрам гнаныя.

А Міхась стаяў, аб усім забыў,
толькі думкамі ды з вадою плыў.

У грудзёх жывей сэрца білася,
туга моцная прабудзілася

па дзявочых мо', вачох-зораньках,
ды па бровах, як крыльлі ворана.

Мо' па косах, што сьвежай рутаю
пераплецены, сэрца спуталі.

Ды плылі, плылі думкі стужкаю,
мо' над доляю беларускаю.

РОДНАЯ МОВА

Мова родная, мова дзядоў!
Іншай мовы мы сэрцам ня чуем.
Мілагучнасьцю любых нам слоў,
быццам музыкай душу чаруеш.

Мы за вокнамі дзень залаты,
нашых рэкаў півучыя хвалі,
роднай хаты сьвятых куты
ў гэтай мове раз першы назвалі.

Мова наша — буйны цвѣтабой!
Пралілася ў ёй першая радасьць...
Словы матчыны сыпалісь ў ёй,
як лісточкі з адцвѣўшага саду.

Любай песняй старою гучыш,
з-над калыскі, з гадоў тых дзяцінных;
салаўіным разьлівам ў начы,
звонам хваляў прыткой ручаіны.

З-пад вясковых прыветлівых стрэх
мілагучна зьвініш ад сьвітаньня;
бы дзявочы, рассыпчысты, сьмех,
быццам першае ў сэрцы каханьне!

Ты — вясною аквечаны луг,
шум дубровы магутны, півучы;
непадайны сталёвы ланцуг,
што нам сэрцы крывіцкія лучыць!

Так балюча і гэтак даўно
стогне любы народ ў паняверцы;

ты адна толькі ясным прадном
нам снуешся праз нівы, праз сэрцы.

Сьвяты прадзедаў ты нам адказ,
якім слаўна ў харомах гудзела!
Ты, як неба, як сонца, для нас —
быццам накецьцю сад заіnelы.

Мова родная, мова дзядоў!
Іншай мовы мы сэрцам ня чуем.
Мілагучнасьцю любых нам слоў,
быччам музыкай душу чаруеш.

НЁМНЕ

Гэй, Нёмне шырокі, як лён галубы,
мой дружа з гадоў тых дзяцінных!
Вясёлы ля берагу, сроді ў глыбі,
імклівы, ў бягу няупыны.

Праз срэбныя далі хвалюючых ніў
і зелень лугоў аксамітных
ты грудзі Краіне чароўна абвіў
шырокаю стужкай блакітнай.

Калі блісьнеш хвалі сталёвай луской —
ў дзявочых, ў вяскавых мроях,
ты быццам-бы рыцар, бы казачны вой
ў зязлезнай закованы зброі.

І часам, здаецца, вось ў воблакаў сінь,
над соснаў стрункіх верхавіны,
бы волат, бы верны зямлі нашай сын,
на помач устанеш Краіне.

Крывіч ты дастойны, ты волаце наш,
калышаш народнае імя!
Ніякая недругаў нашых мана
нам сэрца твайго не адыме.

Калі-ж задуменнасць агорне лугі
і змораны вецер спачыне —
люструешся стройны, прыгожы, даўгі,
як вочы дзявочыя сіні.

Начамі тужліва на неба глядзіш
ў сярэбраным блеску крышталёвым,

а месяц приходзіць к табе, маладзік,
купацца ў запененых хвалях.

І сосны, і вольхі, і дуб к табе стаў.
на бераг круты і адлогі.
Бы ў люстры бярозаў калышыцца сталь,
б'е хваля аб белыя ногі.

Калі-ж спаўюць шыза цябе туманы,
бы пачасьсем бераг авеюць, —
народныя ціха калышыш ты сны,
ды вольныя думы ляееш.

Як дні бязупынна імклівы твой бег;
жыцьцё — твае звонкія хвалі.
Народнаю песьняй калышам цябе,
як колісь дзяды калыхалі.

Гэй, Нёмне шырокі, як лён галубы!
Кроў сіня любай Краіны!
Вясёлы ля берагу, срогі ў глыбі,
як вочы дзявочыя сні!

НІШТО ТАК НЯ МІЛА.

Нішто так ня міла, як хатні агонь,
што сэрца астылае грэе.

Нішто так няміла, як родны загон,
што сам калісь хлебам засеяў.

Нішто так няміла, як бацькавы кут,
як гул калаўроткаў у вечар;
як гоман вясёлы цапоў на таку,
як дзедава казка ля печы...

Нішто так няміла, як песьні у нас,
як прадзедаў сівы абычай,
аквечаны ў покуці Божы абраз
і Маці Сьвятое аблічча.

Як мілы, вясёлы дыван на красных,
што тчэ у задуме дзяўчына; —
румяняцца шчокі манлівай вясной,
а рукі — як бель палатнінаў!

Пагляне, а вочы — як возера дно! —
магло-б у іх сэрца ўтапіцца,
запугацца ў косы, што русым прадном
на плечы спльваюць крыніцай.

Нішто так няміла, як шнур нашых хат,
гасьцінныя нашы парогі,
і вербы, што сталі зялёныя ў рад
ля стрункай, далёкай дарогі.

Нішто так няміла, як сівы курган,
як славы мінулай ўспаміны;

калі не шкадуюць нам ворагі ран —
падешаць ў цяжкую хвіліну.

Нішто так няміла, як родны наш сыцяг,
як нашы дзядоўскія гоні;
нішто так няміла, як тое дзіця,
што сэрцам вітае Пагоню!

Нішто так няміла, як чыны братоў,
ахвярным акрылены ўздымам;
нішто так няміла, як моладзь ў радох,
як нашы байцы за Радзіму!

ДЗЯДЫ

Смалу і дзэгаць ў пушчах дабывалі
з старых, вякамі пачарнелых пнёў
і мёдам залацістым налівалі
рады гліняных, паленых збаноў.

Аружжа цвёрдае кавалі сабе самі,
вастрылі стрэлы, нацягалі лук,
часамі быў аружжам толькі камень,
ці двое дужых, гартаваных рук.

І дзік, і лось, мядзведзь — асілак буры,
пад сілай рук ня раз у лесе паў.
Цьвярдое ложа пакрывалі скуры,
кругом сплывалі з дзераўляных лаў.

Як дуб магутныя, адважныя як зьверы,
адужалі ў лясох суровае жыцьцё.
Перад цяжкаю, кованай сякерай
паганы вораг заўсягды уцёк.

Калі-ж дружнаю за стол дубовы селі
і кубкі пенным мёдам налілі —
ня зналі меры буйнаму вяселью
сівыя продкі нашае зямлі.

А калі князь агнём раскідаў віці,
каб ісьці дружна Краю бараніць, —
каўшы кідалі з мёдам залацістым,
каваць зялеза, ды смалу паліць.

Пад горды сьцяг зьбіраліся дружныны,
грудзямі-мурам ворага спаткаць,

нашчадкам імя слаўнае пакінуць,
ды родных пушчаў недругу ня даць.

Героям сыпаліся курганы-магілы.
Міналі славы поўныя вякі,
аж покуль вораг хітры не асіліў,
Крывіцкі род з-над Нёману ракі.

Ня ўзяў нам пушчаў, ветрам калыханых,
магутных замкаў, слаўных гарадоў,
ды ня прысвоіў славы на курганах,
дзе тлеюць нашых попелы дзядоў.

І часта вецер ноччу на магіле
азьвецца стогнам волатаў сівых:
— Мы Край грудзьмі сваімі баранілі,
каб ўнук ў няволі, ў сораме заціх?

Каб нашы землі, нашы пушчы, рэкі,
чужак сваёй краінай называў,
ды слаўна племя мучыў сяньня здзекам
і нават мове волі не даваў?

Так стогнуць сэрцы волатаў магутных,
як, быццам, вецер жалем галасіў,
што расьце Крывія маладая ў путах
ды ўнук аб славе дзедавай забыў.

КРАІНЕ

Ці за рокат гучных грамаў,
што начамі б'юць,
ці то за страху з саломы
я цябе люблю?

Ці за сумную мо' долю,
за дзяўчат красу,
ці за тья ветры ў полі,
бунтам што гудуць?

Мо' за тья навальніцы
ў буйную вясну,
за лязо мо' бліскавіцаў,
што па хмарах тнуць?

Ці за сілу гэтых бураў,
што страсаюць сон,
ці за ветру сьпеў хаўтурны,
ці за братні стогн?

Ці за ўздым бунтарны Нёмну
ў скутых берагох,
за пярэкліч ноччу цёмнай
па старых шляхох?

Ці за бор, як расшуміцца,
гневам задрыжыць?
Ці за зоры-зараніцы,
што прыйдуць сьвяціць?

Ці за сэрцы, што аб грудзі
рытмам волі б'юць?
Ах, за што-ж цябе, мой цудзе,
як жыцьцё люблю?

МАЦІ

То ня яснага сонца праменьні —
гэта вочы матулі мае...

Цяжкі сум мой у радасьць заменяць,
ціхі жар, што з-пад сэрца ёй б'е.

Думаў боль ня міне да магілы,
ўсё-ж ён нейдзе ў неварачь ўцёк;
быццам срога ніколі ня біла
маю гордую голаў жыцьцё!...

Быццам бедаў ня бачыў за многа,
ня сустрэўся з крыніцамі зла,
быццам йшоў ўсё той яснай дарогай,
па якой маці сьвятам вяла.

І шукаю навокал, дзе пуга,
вось, бы колісь малы пастушок...
Ўсё адкінуў — той жаль і нядугі, —
як жабрак свой дзіравы мяшок.

І пачуў я душой чалавека,
ўжо замёрзлай на сіверы ў лёд,
што дзіця я і маю апеку,
як калісьці у пяць маіх год.

Ды гарачае нешта па твары
нейдзе з сэрца майго пацякло...
Ад таго мо', што нейдзе пад старасьць
я пачуў, як калісьці пякло.

Маю голаў ўжо сьнег запарошыў...
Шмат пазнаў я ўсялякіх людзей,

Мне давалі гасьціну і грошы —
але сэрца ня бачыў нідзе.

Вінаваты я быў, ці нявінны,
быў здаровы, ці хворы ляжаў,
ці калдобістай йшоў каляінай —
нікаму ня было мяне жаль!

Толькі тут зноў у зрубленай хаце,
дзе на прымастцы спаў пастушком,
асьвяціла душу маю маці
нейкім рожавым вечным агнём.

Не пайду больш у сівер-чужыну,
дзе ёсьць грошаў так многа, як сьлёз!
Родных ніваў сваіх не пакіну,
роднай маці і хаты, дзе рос!

Падзялюся адным, на'т, гарэшкам,
каб і сам апынуўся ў бядзе,
за узорную ясную сьцежку,
па якой сэрца маці вядзе.

Ўсё, што ў сьвеце здабыць удалося,
што даведаўся ў краі чужым —
ўсё аддам я пад гоман калосься,
той зямельцы, дзе сэрцам ажыў!

КАЛІСЬЦІ

Плуг згарне для зярняці пасьцель,
ралью мякка прыгладзяць баронкі,
ярына зашуміць, зацьвіце
на палетках радзімай старонкі.

Будуць нівы, лугі зіхацець,
слацца ўзорна-цвяцістым абрусам...
Сіня, сіня наш лён зацьвіце,
быццам вочы ўдалых беларусак.

Я паволі па сьцежцы прайду,
каб нагой не стаптаць ні зярняці,
ні той бульбы ў зялёным раду,
ані траўкі буйной сенажаці.

ДЗЯВОЧАЕ СЭРЦА

*Над вадой аб мілым дзеўка варажыла,
рассыпала краскі на прытол...*

НАВУЧЫЛА МАЦІ

Навучыла маці рожу замаўляці,
навучыла маці вогнік адліваць,
варагоў ўсялякіх для спакою ў хаце,
а таёмны месяц навучыў кахаць.

Вугалькі наотлях кіну я на воду,
зь лёнам залацістым рожу я спалю,
зашапчу ціхонька ўсякую нягоду,
да зары урокі лёгка адалью.

Але калі месяц блісьне із-за хмараў,
падсявае вецер зоры над зямлёй, —
абаююць галоўку нязнанья чары,
заварожаць сэрца, забяруць спакой.

Нагінае вецер кволье галіны,
прасявае месяц бляды сьвет наскрось,
быццам-бы глядзелі вочы сакаліны,
быццам-бы міргалі ціха на кагось.

Расьпяяны вечар пацалуе губы,
раскалыша песня майго сэрца звон,
толькі ціха вочы пэрлы-сьлёзы губяць —
чаму гэта вечар, чаму то ня ён...

Часта ясны месяц зоры пералічыць,
ціхі сон з чупрынаў дрэвы страхануць, —
мне-ж усё здаецца кволае аблічча,
не магу забыцца, не магу заснуць.

Навучыла маці рожу замаўляці,
навучыла маці вогнік адліваць,
варагоў ўсялякіх для спакою ў хаце,
а таёмны месяц навучыў кахаць.

ВЕЦЕР ВЕРБАЮ КАЛЫША

Вецер вербаю калыша,
косы заплятае...
Чаму дзеўка з хаты вышла
і каго чакае?

Косы доўгія уюцца
па плячоx, па квольх;
думкі сумныя снуюцца
ночкай невясёлай.

Нейк ня цеша кудзелячка,
ні песьня дзявоцка,
а як прыйдзе нядзелячка —
заплаканы вочкі.

Вось у зоранькі пытае,
што блішчыць высока:
„Скажы, скажы, ты ня той мне,
дзе мой мілы сокал?”

Павялі яго жаўнерам
да чужой краіны,
але я ніяк ня веру,
каб у полі згінуў.“

„Ты ня плач, ня плач галубка“, —
зоранька гавора, —
„Пацалуюць твае губкі
залатыя зоры.

Пацалуе твае вочкі
стройны, ясны месяц,

калі зноў ты сумнай ночкай
галованьку зьвесіш.

Бо твой мілы у палоне
зорачак нас просіць:
пацалуйце зоркі сёння
губкі маёй Зосі.

Яшчэ мясячыка просіць:
мясячыку, браце, —
засьвяці у вочкі Зосі,
калі ляжа спаці,

і скажы, што я кахаю,
і як я ёй верны,
і што хутка мо' да Краю
доля зноў нас верне.

Сьлёзы сам тады сцалую,
засьмяюцца вочкі,
макам цудным размалюю
дарагія шчочкі...“

Вецер вербаю калыша,
шуміць, абыймае...
А далоў ізь сіняй вышы
зоры ападаюць...

БЫЛО СЪВЯТА

Было съвята, нядзеля,
ясна зоры гарэлі,
пахла мятаю,
дзе пад хатаю
хлопец з дзеўкай сядзелі.

Нешта груша шумела,
нешта сэрца нясьмела
аб каханьні тым
верным, маладым,
сказаць дзеўцы хацела.

Дзе-ж той сьмех дзяцюковы?
Пагубляў быццам словы...
Зоры з месяцам
цалаваліся-ж
на'т ня знаючы мовы...

Паказалі паперу —
пайшоў хлопец ў жаўнеры...
Неўгамоннае
сэрца плакала,
бо хто-ж дзеўчыне верыць?

Было съвята, нядзеля,
вокал стрэлы гудзелі...
Лёг міленькі
пад калінаю,
на зялёнай пасьцелі...

Было съвята, нядзеля,
ў небе зоры ірдзелі...

Ой, пыталася
дзеўка ў ночанькі,
калі будзе вясельле?...

Многа нітак спрадзецца,
вёснаў шмат разаўецца, —
ўсё-ж чакаціме
дружка мілага
дзеўкі вернае сэрца.

ВЯСНА

Калыхала маці сына, каб заснуў,
і пяла песьні, песьні пра вясну...
Будзе сын вялікі, будзе ён расьці,
будуць яму вёсны траўнямі цьвісьці.
Пойдзе ён дарогаю, цьветам па лугох,
будзе яму шчасьце слаціся ля ног...
Расьці, сыну, хутка маці дум шляхам —
выляціш да зораў, выляціш арлом!

Спадабаў той хлопец дзеўчыну-красу,
гаварылі разам ціха пра вясну...
— Калі рожка сіня зацьвіце ў саду —
да цябе, дзяўчына, ў сваты я прыду...
Калі кране сэрца песьня салаўя —
будзеш ты, дзяўчына, будзеш ўжо мая!

Белым, белым, цьветам груша зацьвіла...
салавей шчабеча ў гаі ля сяла...
Ня жджы сына, маці, — на блакітны мох
ён ў зялёным лесе ля сасонкі лёг!...
Ня шыкуй палотнаў, дзеўка, не прадзі —
глянь, які гаротны месяц-маладзік!
У зялёным лесе, на капцох ваяк
чырваньню крывавай расьцьвітае мак...
І скрыпіць, чамусьці, жаліцца сасна,
а навокал краскі, а кругом вясна...

АДНА

Сядзіць Зося на узгорку,
заплятае косы, чэша...
Ой, ня лі ты сьлёзаў горкіх
на нямонска пабярэжжа!

Ды ня шлі ты птушкі-сэрца
ў край далёкі, у нязнаны, —
цёмнай ноччу з белай сьмерцю
павянчаўся твой каханы!

Ня шукай ў парыве верным
месца, сьледу, дзе твой мілы —
ўжо зямля таго ня верне,
што да сэрца прытуліла!

Для цябе ён нёс каралі,
але ў восень ночкай сіняй —
каб ня плакала ад жалю —
ён аддасць і іх каліне!...

ДЗЯЎЧЫНА

Заглядзеўся раз на дзяўчыну пан,
калі золатам сплылі на каптан,

сплылі хвалямі косы льняныя
на кашулю ёй палатняную,

як цьвілі вясной ясна вочанькі
ў полі сінімі васілёчкамі.

— Будзеш, дзеўчына, будзеш паняю,
са мной жыцімеш ў месьце каменным,

ды рукамі, як лебедзь, белымі,
жаць ня будзеш больш жыта сьпелага,

рана росамі, мяжой-стужкаю,
больш ня пойдзеш ўжо разам з дружкамі.

Кінеш прасьці лён, нітку белую,
кінеш прасьніцу із кудзеляю.

І не станеш больш ты за кроснамі
патыкаць палёў сонца коскамі,

ані вечарам, ды задуманым,
не разжалішся песьняй сумнаю.

Кідай, дзеўчына, сіні Нёман свой,
кідай, дзеўчына, мілы край вясной.

Кідай родную хату бацькаву
і юргіні, што расьцьвітацімуць.

Забудзь вочы ты Міхасёвья —
я багацьце дам, жыцьцё новае.

Будзеш ў месьце жыць, свае слугі мець,
ды ня будуць ўжо больш бары шумець.

Салавей цябе песняй гучнаю
не разбудзе больш ў ноч пахучую...

З ветрам дзеравы абыймаліся,
нівы буйныя калыхаліся...

Толькі дзеўчыны сэрца вернае,
ня хісталася, быццам дзерава.

Не пакінула ракі Нёману,
ні лясоў сівых з ціхім гоманам.

Сяла роднага, Краю мілага,
каб быць паняю, не пакінула.

У сяле сваім песняй, словамі
сэрца цешыла Міхасёвае.

ДЗЯВОЧАЕ СЭРЦА

У нязнаную дарогу ў даль паехаў мілы...
Позна, позна цёмнай ночкай дзеўка варажыла...

Быццам думкай — ўзорам доўгі ручнічок снавала,
ды кашулю васількамі, шоўкам вышывала.

Казаў месяц рана зорам, што ў начы дзяўчына
пояс вышыты узорам слязмі прамачыла...

Ўжо прыехаў з падарожжа, ўжо вярнуўся любы,
абяцаў ён жуковінку дзеўчыне да шлюбy.

— Што рабіла, дзяўчынанька, ці хоць сумавала?
Мо' ў каморцы зачыніўшысь паясок снавала?

— Ой, не ткала паясочка, не зазнала суму —
праскакала цэлу ночку пад гармонік шумны!...

Прапяяла у кампаньні вечар васільковы,
прастаяла да сьвітаньня, ой, ды з хлопцам новым!

Мо' дзяцюк дзяўчыне быў-бы і паверыў,
каб ня пояс ўзорна-сіні, што на стан прымерыў.

Каб ня тья васілёчкі, макі на кашулі,
што цьвілі з-пад рук дзявочых, калі ўсе паснулі...

ДОЛЯ

Ў сажалцы дзяўчына
лянок намачыла,
у вадзе празорай
каб адмок,

каб быў залацісты,
каб быў валакністы,
каб быў ясны, мяккі,
быццам шоўк.

Каб пралася нітка
ды палотны выткаць,
разгарнуць вясною,
быццам сьцяг,

над ракою сіняй,
ды напоўніць скрыню
палатном дзявочым
на пасаг.

Над вадой аб мілым
дзеўка варажыла,
рассыпала краскі
на прыпол...

Красачкі варожаць,
што будзе прыгожы,
будзе стройны, сьмелы,
бы сакол,

да ўсялякай працы —
і загон гараці,

і сячы пакосы,
і кахаць...

— Будзеш гаспадыняй,
вечарам-жа сінім
будзеце аб шчасці
размаўляць...

З В О Л Ь Н А К Р Ы Л Ы М В Е Т Р А М

*А дзесьці на родных, бязьмежных прасторах...
Там вецер бы роднаю мовай гавора
калышачы ў полі ціхія крыжы.*

ТОЛЬКІ ВЕЦЕР

Толькі вецер рана зелень дрэў парухаў —
падняліся хмары лёгкім, сінім пухам,
паплылі як гусі адны за другою
і маё дзесь сэрца аднясьлі з сабою.

Па шляху блакітным з хмараў караванам,
з вольнакрылым ветрам паплыло ў нязнана.
Днём нейдзе ля сонца кружа ў паднябесьсі,
а ў начы лялее неразгядны месяц.

Быццам тая пэрлаў залатая россып,
ўжо апалі хмары ў мігатлівых росах,
ды на родным, пэўна, згасьлі дзесь загоне...
Толькі вецер сэрца бязупынна гоне.

РАНІЦА

Раньне зьвейнай аснована ймглою,
такой лёгкай, як быццам-бы ўздох...
Крывічанка на'т зграбнай рукою
так палотнаў ня тчэ на краснох!

На'т тым лёнам сваім залацістым
не патрапіць так лёгка снаваць,
як той вэлюм празора-імглісты,
што авеяў кругом сенажаць...

Ўстае сонца, румянае сонца,
твар ў вазёрнай памыла вадзе,
ды глядзіць, як дзяцюк, праз аконца,
сінявокі, разбуджаны дзень.

Раса сыплецца блескам на краскі,
зазьвінелі на межах званкі;
ў вадказ словы дасьпелае ласкі
шле ім колас зярніста-стрункі.

Гэта раньне, румянае раньне!
Згорне вецер імглу на палёх,
блісьне сонца, як тое каханьне,
прытаіўшысь ў дзявочых ачох!...

ЗАХАД

У полымі сонца кацілась на захад,
на лысай іржышча лягло галаве...
Вось быццам хто смелым мастацкім размахам
чырвань распырскаяў на палатне.

Быццам бітва у далі празьвінела...
Можа ўстае паднявольны народ
й крывёю разьлітай сыноў сваіх смелых
купляе вызвольны Краіне усход.

Ня гіне ўсё чырвань... Палае прыгожа..
Але ня кроў там ужо, не агні, —
гэта шырока раскінулі рожы
нейдзе дзяўчаты героям вайны.

Паволі ўсё гіне. Ноч наступае.
За цнем бяз шалаху сунецца цень...
Ды ноч міне скора. Па ёй рассьвітае
ясны, скупаны у чырвані дзень.

ВЕЧАР

Апаў вечар вокал ціхім сумам,
таямніцай непрагляднай лёг,
апаў хмарай невясёлых думаў,
разаслаўся густа на палёх.

Аж праснуўся вецер над палянай,
дзьмухнуў ў попел звогненаму дню,
залунаў дзесь месяц над курганам,
зоры бліснулі бы сугаркі агню.

Мякка гнуцца грывістыя травы...
Нехта хаты ціха усыпіў.
Вецер стада хмараў кучаравых
ўдаль пагнаў па небе, па стэпі.

Ноч ў дрымоце клоніцца і вяне,
бы падкошаная ў маі сенажаць,
толькі зоры збуджаным каханьнем,
толькі зоры дзіўныя гараць.

ВЯЧЭРНЯЯ МІСТЭРЫЯ

Золатам тканая рызаю
пакрылася неба бяз хмар.
Пацеркі зораў нанізаных
вечар кладзе на аўтар.

Месяц-святшчэньнік кадзіць
бліскучым семенем зор.
Сыплюцца зоры ў прысадзе
на белы дзяўчыны прыпол.

Б'юць цені паклоны набожныя,
а распушчаны косы бяроз
атулілі крыжы прыдарожныя,
дзервяны дзе церпіць Хрыстос.

Май. Гараць сьвечкі нарцызаў,
гараць сэрцы каханьня агнём.
Блішчыць неба царкоўнаю рызай,
кадзіць зорамі месяц кругом.

НОЧ

Ноч трапечыцца і зоры ярка сьвецяць,
вецер песьню запяў цішэй...

У блядых руках душу калыша месяц
хістаючысь сярод заснулых дрэў.

Снуюцца цені па пустой дарозе,
на небе Воз адкінуў дышаль ў бок
і хмараў сініх болей не развозіць;
туман запутаўся над рэчкай у кустох.

То тонкі вэлюм свой развесілі русалкі,
каб вольна рытмам лебядзіных цел
прыйсьці, кружыцца, праляцець маланкай,
аж пакуль птушкі не празвоняць дзень.

Пакуль аж вецер зораў не патушыць,
расою не зазвоніць лісьце лебяды,
з рук месяц пусьціць разьпяяну душу,
ноч ногі мокрыя ня выцягне з вады.

НА СТРУНАХ ВЭЛТАВЫ

На струнах хваль іграе вецер
сымфоню ночы зорнае.
Над глыбінёю дуб развесіў
свой цень, бы крыльлі ворана.
 Ў сетку з ясных зор
 прыбралася ноч,
 ў казачны ўбор,
 залацісты дождж.

Брыльянтамі на дно апалі,
апалі зоры семенем.
Калышуць іх на грыве хвалі,
а ноч іх сыпле жменьмі.
 Нават не маглі-б
 вочы распазнаць —
 ці прад намі глыб,
 ці нябёсаў гладзь.

Пад намі неба ўсхваляванае,
над намі неба зорнае,
сінь золатам размаляваная
і тут, і там узорная.
 Верыць-бы кажны мог,
 быццам стаўся цуд,
 быццам неба тут
 сьцецецца ля ног.

ПАНАД ВЭЛТАВАЮ

Панад Вэлтаваю
лётаюць, плаваюць
кагаркі ў сонечны дзень.
Стадамі белымі,
быццам вясельнымі,
маняць на бераг людзей.

Стрэламі лётнымі,
ветру ўзьлётамі
шыбаюць ў сінюю высь.
Неба-ж пад дотыкам
стройнае юткі,
праскае неба дрыжыць.

Быццам-бы топалі
ў сонцам растоплена
нашае неба глядзяць.
Цвіетам-жа ў маі
сады засьпаюць
сіняга Нёману гладзь.

Так над Вэлтаваю
кружаць то плаваюць
кагарак белых віры...
З чарам пагоднага-ж
неба, як роднага,
ўспомніцца Нёман стары.

НА МОГІЛКАХ

Вецер ціха падняўся з палёў
з родным пахам расьцьвіўшае ліпы;
белы ўскружаны рой матылькоў —
кволы мак маё сэрца асыпаў.

Цішыня, цішыня над душой...
Быццам раньнем блядым і нясьмелым
нейк атуліцца рэчка імглой,
лёгкім воблакам, велюмам белым.

Ды таёмны, як быццам з магіл,
што чыесьці тут тайны укрылі,
ціхі жаль над крыжамі застыў,
ціхі ўздых на забытай магіле.

Белы ўскружаны рой матылькоў —
мак расьцьвіўшы мне сэрца асыпаў...
ці рамонак з далёкіх палёў,
можа мёдам пахучая ліпа...

СЫПЛЮЦЦА СЬЛЁЗЫ

Сыплюцца сьлёзы з бялявай бярозы,
вецер тужліва гучыць.
Цёмныя хмары ўсё бураю гроззяць,
бурай страшною ў начы.

Ой, ня стрымае ліхой навальніцы
стрункі дзявочы камель!
Можа, як вогнены вуж, бліскавіца
спаліць прыгожую бель.

Можа наклоніць віхор іх бязьлітасна
быццам на хвалі трысьцё,
й доўгімі косамі, квольмі лісьцямі,
пыл на шляху замяце.

Можа удара нястрымана крыльямі,
нізка на землю сагне,
аж трэснуць, як сэрца часамі нясільнае,
як крануты струны мацней.

Звоняць празорыя сьлёзы бярозаў
у ветры, што жалем гучыць.
Цёмныя хмары ўсё бураю гроззяць,
бурай страшною ў начы.

МЕСТА

Крыецца дзень за дамы, за бэтоны,
па вуліцах зрадліва цені паўзуць,
згінаюцца, ломяцца п'яныя сонна,
за хмарнае ночы сумнейшыя цьму.

Месяц ня выйшаў з палацаў туманных,
на пасад свой узорны таёмна ня сеў,
таму так на вуліцах сумна заспаных
пад хворага ветру хвальшывы напеў.

Душа, як той птах, нейдзе ў даль адлятае,
крыльлямі ўсё б'ецца аб сыцены дамоў,
крывавіць, бясьсільна назад ападае,
каб выляцець заўтра на спробу ізноў.

Неба — як быццам той твар пачарнелы,
работніка з фабрыкі шэры каптан, —
цеменьню сыпне на сьнег колісь белы,
пакуль яшчэ горад яго не стаптаў.

А дзесьці на родных бязмежных прасторах
сьнег пышны бялейшай пасьцелью ляжыць,
а вецер бы роднаю мовай гавора
кальшачы ў полі ціхія крыжы.

Сьліскай каляінай іскрыцца дарога,
у сярэбраным інею вербы стаяць,
ды зорак на небе здаецца так многа,
а ўсе яны радасна так мігацяць.

І цесны, як клетка птушыная, горад,
а сэрца лапоча бы крыльлямі птах, —
ўсё рвецца туды, да радзімых прастораў,
дзе іскрыцца ў зорах засьнежаны шлях.

ЗІМОЮ

Цёпла, міла каля печы —
дровы дзед прывёз.
За акном зімовы вечар
і трашчыць мароз.

Ў заінелы белы вэлюм
ўбралася зіма;
а у сэрцы зьледзянелым
літасьці няма.

Ні агонь тых зораў ў небе,
ані той каптан
на плячох з старога зрэб'я,
не сагрэюць там.

Толькі вецер сьнегам сее,
злы мароз трашчыць;
і тужлівая завяя
жаліцца ў начы.

Толькі сэрца шчыміць сьцюжай...
Занясло парог.
Нехта белы, сьнежны кужаль
сьцэле па палёх.

Часам звончык адазьвецца
сам сярод палёў,
то вясёла рассьмяецца,
то замоўкне йзноў.

Мо' ўжо трапіў падарожны
нейдзе ў цёплы кут?

А мо' гэта ў бездарожжы
сані водзе блуд?

І заместа да сялібаў,
на прабіты след,
сані штось па зьмёрзлай скібе
цягне нейдзе ў сьвет.

Сьвятло міргае у далі...
Хатні аганёк?...
Можа йзноў мана якая?
Можа люты воўк?

Сыпнуў вецер сьнег з прыполу,
ўзняўся йзноў круціць.
Дакучае страшны холад...
Сьледу не знайсці...

Дзе-ж агонь ты, дзе ля печы
ветлівы папас?
Дзе-ж вы, брацьці, што сардэчна
ў ноч чакалі нас?

Дзе-ж ты родная хаціна
з роднаю сям'ёй?
Абагрэй блуднога сына
сьцюжнаю парой...

МЯЦЕЛІЦА

Па палёх, ды па загонах,
па аселіцах,
ой, сівая йдзе, гуляе
к нам мяцеліца.

Туманамі сьнег пушаны
ўсё кудзеліцца,
па дарогах, ля парогаў,
мякка сьцеліцца.

То жаночым жалем звонкім
разгалосіцца,
то аб шыбы б'е вузкія,
ў хату просіцца.

То вясёла адазьвецца
расьпяная,
заве, маніць з сабой сэрца
ў даль нязнаную.

Пяе песьню, зацягае
ўсё тужлівую,
чэша вецер, заплягае
косы сівыя.

Сьцэле бурай, засыпае
сьлед заваяны
матылькамі, бы у маі,
сьнегам сеяным.

Наракае, плача, тужыць
ночку цёмную,

б'е у вокны, злосна будзіць
вёску сонную.

Ой, скрыпяць, скрыпяць бярозы,
нагінаюцца,
перад крыжам, пры дарозе,
быццам каюцца.

Мо' за вёсны з маем тья
расьпяняныя,
мо' за песьні маладыя,
за вясняныя.

Мо' за шэпты той мяцелі,
ой, нязнаныя,
за пяшчоты з ветрам кволым,
ды за п'яныя.

ВЯСНА

Трэсьне лёд пад напорам вады,
раскаванья рэкі, крыніцы
зашумяць, быццам сьмех малады,
што ня можа, ня хоча спыніцца.

Птах ўзьляціць на спатканьне вясны,
размахнецца ў блакіце крыламі,
ўскружыць голаву запах сасны,
быццам хмель яе кружыць часамі.

Сонца сыпне касулькі шчырэй,
вецер вып'е ваду з каляінаў,
разаўецца сыцяг доўгі гусей —
сыцяг вясны маладой над Краінай!

Зашумяць на гарэ ручайкі
бы бурлівае сэрца паэты,
праб'юць панцыр зімовы пучкі,
стрэльнуць лісьцямі, казачным цвіетам.

О, вясняны, нястрыманы бег!
Сонца любя, ласкава так грэе...
Столькі сілы жывой у табе,
столькі ясных, узорных надзеяў!

ЛЯТУЦЬ ГУСІ

Лятуць гусі, лятуць шнурам,
бы вясняны сыцяг,
праз туманы хмараў бурых,
ў непагоду, праз віхуру,
дзе радзімы шлях.

Лятуць гусі, лятуць дружна,
вернай грамадой,
па тым Краю сэрцам тужаць,
дзе дзяўчаты белы кужаль
сьцеляць над ракой.

Сіні шлях ачыма мераць,
рэжаць стальлю крыл,
і глыбока, цвёрда вераць,
што убачыць родны бераг
стане, стане сіл.

Лятуць гусі ў Край Радзімы
бы вясна ляціць!
Ўжо забыліся пра зіму —
будуць днямі маладымі
сабе гнёзды віць.

Панад Нёмна шляхам водным
вольна пралятаць,
у палёх, лясох свабодных
свае дзеці ў Краю Родным
будуць гадаваць.

АКОРДЫ ВОСЕНИ

*Ой, ня жался вецер, не сьцялі тугою,
бачыш — пасумнелі родныя палі,
пагублялі дрэвы лісьце над ракою,
адлятаюць, тужаць сэрцам жураўлі.*

НЕЙК СУМНА

Нейк сумна дождж асеньні звоніць
аб сэрца шротам алавыным,
ды зь ветрам дужаюцца клёны
і кружыць блудна ліст сарваны.

І сумна дзень асеньні плача;
ды жаласна на небасхіле
нейк хмары торбаю жабрачай,
як ворана, павісьлі крыльлі.

Кудлатай, ўзвіхранай кудзеляй,
жыцьцём абманутым, суровым,
апалі неяк безнадзейна
на душу стадам гругановым.

ТАНЦУЕ ДОЖДЖ

Танцуе дождж па дахах камяніцаў,
танцуе дождж па лысіне брукоў;
з дамоў замураных вада сьлязьмі струіцца,
ў рынштоках пеніцца каскадай брудных слоў.

Па вуліцах снуюцца парасоны
і людзі корчацца, змалелья і так,
а у вачох заплесненых і сонных
блішчыць аднолькавы сьлізкі каменны шлях.

Ніколі, быццам, тут ня зьяла сонца,
вясною на'т ня лашчыла ачэй,
і быццам хмары зрэбныя бязконца
ўсё гасяць радасьць, тушаць блеск надзей.

Танцуе дождж па дахах камяніцаў,
задна-звонкі выбівае рытм...
Вачыма хочацца праз цяжасьць хмар прабіцца,
дарогу сонцу яснаму раскрыць.

АСТРЫ

Расьцьвілі ужо астры на градах,
ліст на дрэвах, бы мак той, адцьвіў;
так хацелася-б верыць у радасьць,
калі-б вецер так сумна ня нў.

Каб ня плакаў даўгімі начамі
неабнятнай тугой за акном,
цвіетам мо' расьцьвілі-б кучаравым
астры белыя ў сэрцы маём.

Можа ў восені дні залатыя
красавалі-б у сэрцы вясной,
пакуль раніцы нам ледзяныя
ня прыгоне тут сівер з сабой.

Так цвітуць, цвітуць белыя астры,
ды чаруюць на градах да сьлёз,
душу толькі, як быццам-бы ястраб,
да ніў родных на векі аднёс.

ХРИЗАНТЭМЫ

За вокнамі вецер ў густую б'е цемень,
згасіў на'т у сэрцы гарачым агні —
і толькі галоўкі бялых хризантэмаў
у вазе крышталнай красуюць адны...

Клён, што учора ў саду залаціўся —
сяньня ад сьлёзаў асеньніх замok;
сарванае ветрам узорнае лісьце
ціха ляжыць, як магільны вянок.

З восеньню шэрай змагацца дарэмна —
згасіць усё, на'т вясняныя сны;
толькі галоўкі бялых хризантэмаў
сумнае сэрца ўцішаюць адны...

НЯ СУНІМЕ

Ня суніме мне вечар асеньні
сэрца ветраў разжаляных хорам,
не пакрэпяць то-ж яркай надзеяй
і высока-халодныя зоры.

Не разьясьняць душы успаміны
агнёў сумным днём дагарэўшых,
ані днямі асеньнімі, сінімі
край няродны мяне не пацешыць,

так як вербы над роднаю рэчкай,
цуднай зелены буйныя хвалі,
або вецер у полі сустрэчаны,
сосны шумам сваім пацяшалі.

Сяння-ж лісьцем сарваным ізь дзерава
ад ніў доля далей ўсё-адносіць,
усё гоніць загонам і шэрымі
чужым краем ў плакучую восень.

СЫПЛЕЦЦА ЛІСЬЦЕ

Сыплецца лісьце ў парках асумельх
і гарыць як золата, быццам медзь ці жар.
Сонца гладзіць сьцежкі косамі нясьмела
поглядам астыўшым з-за алавяных хмар.

Кляны маляваныя вецер абтрасае
ды калыша лісьце, нейдзе ўдаль нясе,
бы ўжо забытым даўно ў садзе маем
сьнегу цьветам белым сыпаў па расе.

Жураўлі-жа клінам ўбіліся у неба
і вісяць на хмарах тонкім ланцужком.
Быццам нехта сыпнуў пацеркі на зрэб'е,
ці развесіў пэрлы чорныя кругом.

Пльвуць за лес хмары сьпенення лётам,
нізка ападаюць волавам цяжкім.
Вецер-жа чырвонай сьцеле пазалотай,
песьню суму лісьцем шалясьціць сухім.

ПАКІНЬ, ПАКІНЬ ВЕЦЕР

Пакінь, пакінь, вецер, сумна абтрасаці
калярова лісьце з маляваных дрэў,
ды нясьці на крыльях золата-багацьце,
каб пад сумны ў полі разаслаць напеў.

Ці табе няшкода вопратак узорных,
ці табе няшкода залатой красы,
што шуміць, шапоча, быццам на разорах
гаманілі сьпеўна летам каласы.

Ці табе няшкода тонкім павуціньнем
бадылі сухія серабром снаваць,
жураўлёў крылатых, ў даль што адляцелі,
на ліхой чужыне сэрцам сумаваць?

Ой, ня жалься, вецер, не сьцялі тугою,
бачыш — пасумнелі родныя палі,
пагублялі дрэвы лісьце над ракою,
адлятаюць, тужаць сэрцам жураўлі.

МАЛЮЕ ВОСЕНЬ

Малюе восень лісьце акварэлью,
ды круціць ветрам каляровы рой,
чырвоны тон пераплятае зелень,
красуюць дрэвы ў ткані залатой.

І вопратка янтарная бярозы
чамусьці шоўкам стала шалясьцець.
Каліна маніць пацяркамі ў лозах,
ды льецца зь ветрам на паляны медзь.

Красуюць дрэвы, быццам маладзіцы
вялікім сьвятам стройныя стаяць,
ды лёнам косаў лісьце залаціцца,
а шчокі макам пышныя гараць.

І песьціць сонца залатую восень,
ў багацьці хварбаў іскрыцца агнём,
аж пакуль вецер буйны не пазносіць
і не рассьцеле лісьцямі кругом.

Не пазрывае вопраткі з каліны,
ператыканай ніткай залатой
і пацерак каралевых ня скіне,
ды не пагубіць сумна над ракой.

ЗАЛАЦІСТА ЎСЬМЯХАЮЦЦА ДАЛІ

Залаціста ўсьмяхаюцца далі,
сонца іскрыцца, быццам пажар;
клён навешаў на грудзі мэдаляў,
як заслужаны ў боі ваяр.

Нехта ўзорную хусту ускінуў
на бярозку, як белы той дух;
над вадой сінявокай каліна
запяла вышываны хвартух.

З ясных лісьцяў дыван на даліне,
вось-бы краска ля краскі расьце;
гэткі толькі раскіне дзяўчына
калі мілых чакае гасьцей.

Бы агонь сярод сумнага поля,
быццам сонца на шэрай страсе,
бы спакіў той хімэрнае долі, —
дагарае так восень ў красе.

ВОСЕНЬ

Бы нязжатае калосьсе, бы ўдава,
пачала ля вокан восень сумаваць.

Гай, што гаманіў калісьці, сумна змоўк;
паразносіў вецер лісьце — ясны шоўк.

Паразносіў на'т з галінкаў тую медзь, —
ўжо ня будзе больш каліна шалясьцець...

Замахалі птушкі крыльлямі: „Бывай!
Цяжка нам цябе пакінуць, мілы край!

Выглядай шляхом паднебным — вернемся,
долю лепшую табе мы прынясем!...“

ГЭЙ З-ПАД РУК

Гэй з-пад рук тых, з-пад дзявочых, ды з-пад церніцаў,
восень сыплецца на землю церняцьцю,

ў даль шляхамі цягнецца гусінымі,
дагарае па садох юргінямі,

Развіталісь, замахалі птушкі крыльлямі...
Туманы развесіў вецер вокал мілямі.

З-пад кудзеляў, ніткай шэрай аж да раніцы,
доўга вечар, доўга ночка ў восень цягнецца.

Аб былым таёмным, страшным, аб няведамым,
доўга, доўга ня сыціхае казкай дзедавай.

Плача вецер неўгамонны дзесь за вокнамі —
дзе падзецца чалавеку адзінокаму,

што ня мае долі, шчасьця, нават іскрачкі,
што ня мае ў цэлым сьвеце сэрца блізкага?...

КАЛІ ВЕЦЕР

Калі вецер асеньні часамі
пачне біцца аб цьвёрды бэтон,
нейдзе рвацца буйнымі крыламі—
раскалышыцца сэрца як звон.

Ды праз сынены дамоў камяныя
і праз стрэхаў іржавую медзь,
ўбачыш сэрцам прасторы інья,
дзе якраз пачало сутунець.

Быццам едзеш дамоў па дарозе,
коні звонка капытамі тнуць,
бляды месяц апёршысь на розе
сьвеціць тухлай лятарняй у цьму.

Толькі пырскаюць борздыя коні
ды чужое міргае акно,
сумны вецер расказвае стогнам,
што сям'і ўжо няма тут даўно.

Быццам птушкі далёка у вырай
адлятаюць прад сівай зімой, —
на прасторы ліхое Сібіры
завязьлі іх усіх грамадой.

Але птушкі вясною свабодна
прылятуць яшчэ ў белы наш сад,
толькі тыя, зь Сібіры халоднай,
ўжо ня вернуцца ў вёскі назад...

ВЫШЫЛА ВОСЕНЬ

Вышыла восень, вышыла ўзорам,
золатам, чырванню, на'т янтаром,
колісь зялёныя дрэваў уборы,
рассыпалісь гусі ў паднеб'і шнуром.

Няма ўжо палудняў мядовае сьпекі,
ня коціцца звонка рагочучы гром,
вясьняныя буры заціхлі далёка, —
у золаце сумна ўсё вяне кругом!

Ня плач, каб разьбіла на'т сэрца і грудзі,
яно ня прыкліча заранья вясны —
у сухой пазалоце жыцьця ўжо ня збудзіць
шапочучы вецер ў разлогах лясных...

Ня плач! Сум туманны, асенні быць мусіць, —
няхай крылун-сэрца табе не баліць,
вось заўтра ўжо воблакаў шэрыя гусі
пасыплюць сьнег-пер'і на грудзі зямлі.

Калісь герой-сонца адвойстрыць праменьні
і стане з марозам траскучым у бой.
Крыштальнага лёду цьвярдзя каменні
сплывуць невясёла мутною вадой.

Жыцьцё адазьвецца з-пад белай пасьцелі
марозную зіму парве бураном.
Заместа тужлівай, суровай мяцелі —
пакоціцца звонкай надзеяю гром.

Ня плач, калі восень ўдавою заводзіць,
Зіма калі рэкі марозіць да дна! —
Суровасьць дзён шэрых прыдзе нагародзіць
наперадзе з сонцам-героям вясна!

ДУМЫ

*Думы мае, думы! Шапацеў вам вечар,
бэзавы галіны клікалі ачком,
пад мільёнам зораў, мігатлівых свечак,
старажыў вам месяц неспакойны сон...*

ДУМЫ МАЕ, ДУМЫ

Думы мае, думы, ранення крыльлі!
Выраслі ў няволі вы пад стогн братоў...
Путы вам цьвярдзя ўзьлёту баранілі,
не давалі зьліцца зь песняй курганоў...

Шум дуброў крывіцкіх вас паіў надзеяй,
гартавала сэрца цвёрдая зіма;
срэбнакрылы Нёман на грудзёх лялеяў,
распяяны вецер ў неба падымаў...

Думы мае, думы, калыхаў вас сівер,
гадаваў вас смольны, пачарнелы зруб;
рваліся вы ў неба агнялётным ўзрывам,
каб пад нашы стрэхі прыманіць зару!

Думы мае, думы! Шапацеў вам вечар,
бэзавы галіны клікалі акном;
пад мільёнам зораў, мігатлівых сьвечак,
старажыў вам месяц неспакойны сон.

Вас вітала сонца залатых палудняў,
каласы цяжкія цалавалі ў твар;
вы-ж плылі, ляцелі за агнём тым блудным,
каб яго разьдзьмухаць ў несьмяротны жар!...

Калі стройны травень зелянеў на полі,
кучаравіў дрэвы, маляваў сады, —
места сноў дзявочых, лепш з курганаў волю
разбудзіць хацелі віхрам маладым!

Калі восень лісьце ясна залаціла,
жураўлі вам слалі воклікі з гары —

вы на сьвежых сумна плакалі магілах,
што насыпаў ў краі вораг без пары.

Вам пяялі ў ночы стрункія бярозы
аб руках адважных, скутых ланцугом;
гэты сівер крыльлі вам няраз марозіў,
што застыў бяз жалю за вузкім акном.

Думы мае, думы, раненныя крыльлі!
Вырасьлі вы ў путах, там пад стогн братаў...
Не мая віна ў тым, што калі вас выльлю —
ля каліны белай чырванее кроў.

ЗОРКА

Зорка мая, зоранька,
для каго ў гары
ноччу ты узорнаю
ясьненька гарыш?

Ці для маці сумнае,
што пад ціхі ўздых
цяжка думку думае
аб сваіх сынох?

Ці для падарожнага
льеш ты ясны сьвет,
што змыліў з дарожанькі,
загубіўшы сьлед?

Засьвяці мне, зоранька,
засьвяці ясьней,
хай сыноч мой скоранька
на руках засьне!

Хатка наша бедная,
сумна ля акна, —
долю нашу ведаеш,
зоранька, да дна.

Тата сьпіць пад горкаю —
думаў аб вясне...
Ты-ж хоць сыну, зоранька,
засьвяці ясьней!

НЕХТА НОЧЧУ

Нехта ноччу цёмнаю
ў сьцежку паднябесную
гвоздзі залацістыя —
зоры шчодра ўбіў.

Хтосьці шпарка едучы
ў ноч падкову месяца
на шляху няведамым
сярод зор згубіў.

Ані птушкі вольныя,
ўзьлётна-быстракрылыя,
ані ветры буйныя
там не даляцяць.

Думак неакелзаных
толькі дзіўнай сілаю
хоча сэрца месяца
дзівы разгадаць.

Чый быў конь нястрыманы,
золатам падкованы?
Хто дарогу цёмную
ў небе палюбіў?

Ці хтось зь ясным месяцам
залатой падковаю,
сэрца паміж зорамі
часам ня згубіў?...

КВОЛАЙ КРАСКАЙ

Кволай краскай гарыць, расьцьвітае,
і сярэбраным іскрыцца днём,
зеянее запозьненым маем
нешта ў сэрцы астыўшым даўно.

Быццам песня у полі заснулым
закальша тужліва душой...
Нешта сэрцам маім скалыхнула,
нешта думы забрала з сабой.

Голас розуму вяне бясьсільна,
калі сэрца, як вольны той птах,
размахнулася шырака крыльем
з маладою вясною у тахт.

І стрымаці яго ня стрымаеш...
Ды ня варта вясной і трымаць!
Хай сьмяецца, гарыць, расьцьвітае
для таго, хто прымусіў кахаць.

НЯ ВЕРУ

Ня веру, ня веру, каб ў сьцюжы замерзла,
што цудна вясной расьцьвіло,
ня веру, ня веру, каб колісь замерла,
што песняю толькі жыло.

Што вецер крылаты у небе сасватаў,
калі зацвіталі сады,
ды зоры у далі вясельле спраўлялі,
аж месяц ушўся бяды.

Ня веру, ня веру, каб днём жыцьця шэрым,
камузь заламалась крыло,
ня веру, ня веру, каб згасла, замерла,
што песняю толькі жыло.

ДУМЫ

Пра Цябе гэтак знаю нямнога,
на'т ня знаю, які маеш твар;
йдзеш далёкай, таёмнай дарогай,
як той месяц срэдзь ўзводненых хмар.

Што Ты з крозамі будзеш маімі —
для мяне гэта ўжо ня сумлеў
з тэй пары, як прыгожае імя
раз мне вецеў ў начы прашумеў.

Места будняў сьвятога спакою —
мае думкі згараюць... Іх дым
снуе нейдзе ў далі за Табою,
як за месячным блескам блядым.

Пра Цябе так нямнога я знаю, —
толькі тое, што сэрца і чын,
каб здабыць пасма зораў для Краю,
Ты ў вялікую цэласьць злучыў.

І ня жаль Табе шэрых далінаў,
так як мне іх ніколі ня жаль,
куй, — хай доля Радзімай Краіны
стане ясная, быццам крыштал!

А спаткаемся там, дзе нам рэха
з братніх сэрцаў паўторыць наш кліч,
нейдзя там ля саломеных стрэхаў,
там, дзе слова пачуем „Крывіч“!...

БЫВАЙ

Бывай, дарагая мне Прага!...
Ты ў белы прыбралася іней
калі карабель мой жыцьцёвы
прыстаў на Вэлтаве сіняй.

Адвагі было ў мяне мала,
настрой — беларускі, гаротны.
А ты сьнегам места прыбрала
так белым, як нашы палотны!

Ляцелі, як быццам-бы зоры,
танцуючы зь ветрам сьняжынкі,
у бель яны строілі горад
і цешылі сэрца чужынкі.

У неба цягнуліся вежы,
так стройна, як нашы таполі,
хоць вецер ня гнуў іх на межы
і вокал ня слалася поле...

Усё-ж ў ноч, калі сьніліся краскі
і сум крышыў сэрца ў аковах —
мне баяў таёмныя казкі
граніт гэтых вежаў вяковых.

Бывай, залацістая Прага!...
Мой парус кірунак ўжо меніць...
Успомню цябе я няблага
за казкі і сэрца каменяў.

За прыязні даўняй азнакі,
за кажнага Крывіі сына —

прыймі сяньня, Прага, падзяку
ад ўнучкі Францішка Скарыны!

Глядзі, як вякі ўжо, з адвагай
ў апеку сьвятога Вацлава...
Бывай, дарагая мне Прага,
бывай ў пене срэбнай Вэлтавы...

УЖО РУНЕЮЦЬ ПАЛІ

*І даў загад нам добры Бог:
каб кажны моцнаю рукою
гараў загон ды сяў волю
і Родную Зямлю сьцярог.*

ЗАГАД

Ураджай шумлівы на палёх,
лугі, і рэкі, і азёры,
і магутнейшы бор ад бору —
ўсё гэта даў нам добры Бог.

Авёс вяцісты, нівы жыта,
пшаніцы звонкае калосьсе,
і шмат дароў багатых ў восень
зь зямелькі плодна-сакавітай.

І хаты роднае парог,
красу дзяўчатам нашым мілым,
а дзяцюком буйную сілу, —
ўсё гэта даў нам добры Бог.

Даў наквець белую садоў,
багацьце песняў мілагучных,
а ў сэрцы даў агонь пякучы
каханьня да зямлі дзядоў.

І даў загад нам добры Бог:
кабжны моцнаю рукою
гараў загон ды сеяў волю
і Родную Зямлю сьцярог.

НАШ СЫЦЯГ

Ня слава Краю, ўздам магутны,
на'т ня шумелі мне сыцягі...
Заместа іх звынелі пугы
і цёмнай ноччу ланцугі.

Заместа водгульля Пагоні
яшчэ сягонья, як крумкач,
у набалелым сэрцы звоне
жанчыны беларускай плач.

Дзявочы твар бляды ад жалю,
дзяцей спалоханы пагляд
і кроў братоў, што бунтавалісь —
я толькі гэткі знаю сыцяг!...

За жар душы, што набалела,
за сэрца зораны агонь,
я, Божа, чуць хоць раз хацела-б
шум сыцягу вольнага свайго.

Калі Крывіцкая Зямліца
мне сэрца гордае саўе,
а польны вецер расшуміцца,
на разьвітаньне запяе, —

няхай разгорне свае крыльлі,
як стораж вечнага жыцьця,
хай зашуміць хоць на магіле
мне бел-чырвона-белы сыцяг.

МАЁ СЭРЦА

Ці мо' сэрца малое маё?
Ўсяго сьвету агнём не ахопіць —
для тых ніў толькі горача б'е,
што нам сёлы у золаце топяць.

Для тых ніў, для тых соснаў ў бары,
для бярозаў, што белью лунаюць,
яно толькі каханьнем гарыць,
ды каханьне у чын расьцьвітае.

Доля сотняў ня нашых жанчын
сьлязьмі сэрца майго не цярэбіць,
як лёс той, што ад болю маўчыць,
пахіліўшысь над працаю ў зрэб'і.

Дзеці — ўсюды, здаецца, адно,
ўсюды іхні галоўкі сьвятыя; —
ўсё-ж хай тых пад падраным радном
Бог цяплейшаю доляй прыкрые.

Тым дзяўчатам, што ткуць дываны,
што з калосься аб долі варожаць, —
дай ім шчасьце, як іхні ляны,
дай ім долю ясьнейшую, Божа!

Ці мо' сэрца малое маё,
ці мой дух няузьлётны і вузкі? —
Для Цябе толькі, Краю мой, б'е,
для Цябе, мой Народ Беларускі!

ЯК ХМАРНЫ ДЗЕНЬ

Як хмарны дзень — так маё сэрца сёння...
Дождж з непагодных сыплецца ачэй...
Гэта таму, што Край мой любы стогне,
кроў ў воды Нёмну жыламі цячэ.

Не счырванела зорана каліна,
ня мак цьвіце, а Край наш, Край, ў вагні! —
бы сьцэле сонца ярым кармазынам
заходзячы за грыву сьпелых ніў.

Уціш мяне, што гэта не пажары,
што не сяло, ня лес стары гарыць!
Наш Край злажыў даволі ўжо ахвяраў,
каб выпешчанай ўбачыць сьвет зары!...

СКАЖЫ

Ой, дзяўчына, скажы —
чаму сум ўсё ляжыць,
ды туга ўсё на твары прыгожым?
Можа месяц бляды,
мо' дзяцюк малады
тваё сэрца так рана трывожыць?

Табе-ж родзяць ляны,
ўзорам тчэш дываны,
кужаль белы, як сьнег, на паляне!
Сама — быстры той птах,
Нёман сіні ў вачах,
засьмяешся — як сонца прагляне!

Чаму сумная ты?
Быццам скарб залаты
табе косы на плечы апалі;
твар твой — рожы лісткі,
стан як вербаў гнуткі
і за працу усе цябе хваляць!

— Глянь — там горад відно,
я сумую даўно,
ці-ж, запраўды, ніколі ня зналі,
што ў дзявочых грудзёх
жаль бязьмерны залёг,
як братоў ў кайданы закавалі?

Глянь — там горад, а ў ім
тужаць ноччу і днём
сакалы нашай роднай Краіны...
Май красуе, цвіце,

а за кратамі цень,
нават сонца там коскі ня кіне!

Там — дзе сосны, дзе дуб,
там — дзе пушчы, дзе зубр,
на магілах дзядоў, на курганах,
у старых гарадох,
на'т на славы слядох —
ўсюды вораг, усюды татарын!

Калі хочаш любіць,
калі хочаш здабыць
беларускае сэрца дзяўчыны —
дык-жа мусіш устаць,
памагчы разарваць
кайданы наймілейшай Краіне!

БЕЛАРУСКА

Калі цябе, мілы, Краіна пакліча
за родны змагацца парог,
то суму ня будзе ў мяне на аблічы,
ні страху ня будзе ў грудзёх.

Дзявочае сэрца ў хвіліне так важнай
ніколі тады ня здрыгне,
а буду ня менш за цябе я адважнай,
каб сілы дадаці табе.

Бо сэрца дзяўчыны пад кужалем тонкім,
як і сэрца найлепшых сыноў,
гарыць то-ж каханьнем для роднай старонкі
і спадчыны нашых дзядоў.

Ты пойдзеш у бой, а я плуг пакірую,
каня накармлю, напаю, —
і так абаронім, засеем, збудуем
Беларусь дарагую сваю.

Бо гэтак, як стрэльбы і кулі як звонкай,
як сіняе сталі мяча,
заўсёды патрэба для нашай старонкі
адважных хлапцоў і дзяўчат.

СПАТКАНЬНЕ

Калі тупат каня я пачую
і зазвоніць здалёк ужо стрэмя, —
сэрца шчасьцем ў грудзёх забушуе,
з хаты выйду, цябе я сустрэну.

Ды каханьнем, як яснай зарою,
напаю твае сьмелыя вочы,
як з каня свайго, быстрой стралою,
ты на рукі, на грудзі, саскочыш.

Пацалунку тады мо' ня прыймеш,
цяжка голаў адкінеш на плечы, —
я расьцьвіўшай чырвонай юргінай
твае гордыя грудзі аквечу.

А як больш ня устанеш да бою
і на твар ляжа ціхасьць блядая, —
буду думаць: імгла над ракою,
ці палотны бяліць расьсьцілаю.

Буду думаць: ня кроў гэта з раны —
жменю пацерак нехта раскінуў;
буду думаць: румяніцца раньне,
ды усходзіць зара над Краінай.

Не скажу, што ты рана загінуў,
не пажалюся людзям, ні Богу!
Для каханае нашай Радзімы
й найдарожшых ахвяр не замнога.

МАЛАДЫЯ КРЫЛЬЛІ

Ужо сонца за морам ў пасьцельку лягло
і птушка заснула прыкрыўшысь крылом:
у норцы прыціхла ля мышанькі мыш —
чаму ты сыночку так доўга ня сьпіш?
Ці у ручкі малыя табе халадно?
Ці ножанькі зьмёрзьлі пад тонкім радном?
Вось месяц заглянуў на нашу пасьцель,
і вугальчык зоркі на ніз паляцеў!
Ня будзе ўжо болей начамі сьвяціць —
пагас нейдзе сумна над рэчкай ў трысьці.
Заплюшч свае вочкі — з-пад небных старон
зьяціць матылёчкам табе ціхі сон!...
А я табе песьню ціхонька сьпяю
пад думкі, што голаў ўскружылі тваю...

— Хачу я, матулька, вялікі расьці,
Малочнаю Сьцежкай манлівай ісьці!
Хачу неба з шэрай зямлёю злучыць,
Мядзьведзіцу з зораў у Воз запрагчы,
акелзаць на небе разгонены гром
і сеяць на стрэхі праз Сітца дабро!
Маланкай, як пуга, як войстры бізун,
гнаць хмары, што воўкам над вёскай паўзуць,
вісяць панад намі як сьлёзы, як зло,
закрыўшы для сонца дарогу ў сяло!
Каб сівер у хаты крывыя ня дзьмуў —
сам ветравы лейцы я ў рукі вазьму;
расплаўлю на'т сэрцам на Нёмане лёд,
я шчасьцем сагрэю свой любы народ!
Адвечныя сьлёзы братоў я зьбяру,
дзірванную розумам долю згару...

Усе нашы раны зьлічу ў рызманох
і крыкну, што нават зьлітуецца Бог!

Сын крозіць, ён цела дзяцінны, малы,
а духам — як тыя пад небам арлы!
За вокнамі вецер б'е ў бубен-страху,
шапоча малітвы матуля ў страху,
А сэрца б'е сілай пад тонкім радном,
праз вокны-ж шлях сіні, шлях ясны відно...

ТРЫ ДАРОГІ

Агарнуў хлапца раз такі сумлеў —
прад сабою ён тры дарогі меў.
Па аднэй пайдзе — стане важным ён,
ды нязнаціме невясёлых дзён.

Ад курганаў тых, ад сяла далей,
а найдалей — дык ад сваіх людзей.
Будзе мець там моц, грошы звонкія,
жаль часамі, мо' за старонкаю...

А другая йдзе к шчасьцю скораму
і ідуць па ёй нашы ворагі.
Пашто крыльлі мець, пашто вольным быць?
Лепш за тую медзь варагам служыць!

Быццам недруг жыць зь яго платаю,
ды ня чуці сьлэз тых за кратамі.
Хай сабе ў сяле з плячоў згорбленых
ападзе жыццё шэрай торбаю.

Хай магілаў ў ног прыбаўляецца,
хай браты свае адхіляюцца...
Сьцежка трэцяя йдзе няроўная,
праз бары, лугі, праз чароўныя.

Паміж сёламі, паміж хатамі,
паміж сэрцамі, паміж братнімі.
Ўжо ня ворагі, не магутныя,
а вітацімуць рукі скутыя.

Рукі цвёрдыя, ды мазольныя,
сэрцы з крыўдаю паднявольнаю!

Вочы з просьбамі, душы з ранамі,
ўсё пытацімуць сьвету раньняга.

Пры дарозе той чабор сьцелецца,
узыйшло на ёй волі зелейца.
Паліваць яго трэба з ласкаю,
на'т сьлязамі, на'т крывёй ўласнаю.

Каб расло яно, ды магутнае,
касавалася, рвала пугы нам.
Гэй, зарэе там раньне сьветлае!
Прывітаньне шлюць дзеўкі ветліва...

Гэй, лунае там даль бярозамі...
Вораг вязьніцай страшыць грознаю,
гневам пеніцца, грозіць сьмерцяю, —
ўсё-ж пайшоў дзяцюк сьцежкай трэцяю...

Сонца лашчыла асалодаю,
краскі сыпала зямля родная.
Калыхаў вецер пахам ліпавым,
на дарогу зь ніў росы сыпалісь.

МОЛАДЗІ

Гэй, зьбірайцеся крывіцкія дзеці
пад народны, пад горды наш сьцяг!
Воля Краю нам зоркаю сьведзіць,
яго шчасьце — у нашых руках!

Мы за волю крывіцкіх прастораў,
мы за спадчыну нашых дзядоў
аддамо, каб насыціўся вораг,
жыцьцё наша і нашую кроў.

Але краю, што Нёман галубіць,
гэтых сэрцаў, што воляй гараць, —
ўжо ня будзе арол крывадыбы
да крыві пазурамі здзіраць!

Нам нястрашны сібірскі больш холад,
нам ня страшны маскаль або лях,
чужы серп непатрэбны, ні молат —
мы разгорнем крывіцкі наш сьцяг!

Нашы сэрцы гімн родны зайграюць!...
Адгукнецца сёлы ў вадказ!
Мы нясём жыцьцё наша для краю,
мы нясём жыцьцё наша для вас!

Станем дружна ўсе брат каля брата,
абаронім Краіну грудзьмі,
воля будзе вялікай заплаатай
за нягоды цяжкой барацьбы!

КРЫЛЬЕМ ВІХОР

Крыльлем віхор наш бор збудзіў,
на палёх зелянее рунь...
Што ты ў краі чужым адзін
сяньня, браце мой, не гаруй!

Колькі ў Нёмне бурлівых хваль,
колькі ў пушчах шуміць дубоў —
столькі сэрцаў цьвёрдых, як сталь,
столькі верных вартуе сыноў!

З чорных хмараў ўстала рань,
азарыла нам вокны сёл.
Ў гору, ў сонца адважна глянь,
там, дзе вольна ляціць арол.

Наш арліны сягонья лёт!
Цяжкіх хмараў праб'ём стагі,
сэрцам сплавім крыштальны лёд,
сілай скінем з рук ланцугі!

Воляй цемру замнім ў сьвет,
верай зь неба прыклічам цуд;
залунае вясняны цьвет,
азарыць наш радзімы кут!

Сілай сэрцы б'юць пад страхой —
там крывіцкі пульсуе марш!
Ўстане зь сёлаў курганны вой,
адазьвецца, хто сэрцам наш.

Дык ў ураджай нашых ніваў вер,
што крывёю засеяў, брат!

Сілы творчым парывам мер,
для змаганья за волю хат!

Расшумеўся крывіцкі бор
і дзірван гарэ новы плуг.
А з-пад стрэхаў аж ў сэрца зор
наш стыхійны ўдарыў дух!

УЖО ДАВОЛІ

Ўжо даволі нам стагодзьдзі
адну горыч піць!
Боль і гора сваё годзе
ў Нёмане тапіць!
Ўстанем, крыўды нагародзім,
зап'ём мы аб свабодзе,
станем вольна жыць!

Доўга мучыў вораг люты
ў капцюрох сваіх...
Голас волі ў сэрцах скутых
ўсё-ж ды не заціх!
Ўжо мінае час пакуты,
паржавелі нашы пугы,
сяньня скінем іх!

Гэй, паслухайце з курганаў,
рыцары-браты!
Ўжо ня сьцеляцца туманы
паласьсём густым, —
толькі сонца рве кайданы,
асьвячае, гоіць раны,
залаціць куты!

Што было — навукай будзе,
мы-ж пайдзём ўпярод!
Нашых сэрцаў не астудзіць
на'т сібірскі лёд!
Воля сілай б'е у грудзі,
звонам вечна кліча, будзіць
цэлы наш народ!

Хто з нас верным Краю сынам —
кажны ўздыме сыяг!
Для крываваых каляінаў
мала пачуцьця! —
мы з узлётам сакаліным,
для любой нясём Краіны
дар свайго жыцьця!

ПАХОД

Ідзём, а прад намi дым хмараў густы!
Ўпадзе хто — другія падходзяць!
Ў тахт нашага маршу гучаць ланцугі
і думы пяюць аб свабодзе.

Ідзём, крышым цемь у сэрцах блудных
бяз ўтомы і бяз перапыну,
і семенем волі пад новыя дні
сваю засяваем Краіну.

Хай родны, забыты, рунее дзірван,
хай пунсам зарэюць прасторы,
а ў тахт нашых сэрцаў пад новую рань
хай сёлы сугучна заўтораць.

Упойны, як воля, наш марш малады!
Ступаем наперад мы сьмела!
І цешымся з працы, як ціхі сяўбіт
з палёў на вясну зарунелых.

Ідзём, а надзея, як золак ў душы —
мы, сьмелыя, спутаем гора!
Разгорнуты сыцяг наш вышэй і вышэй
над намi ўздымаецца ў зоры.

Ідзём! Нястрашны ўжо дым хмараў густы —
нам сонцам іскрыцца дарога!
І стройныя ў наквець прад намi шляхі,
а ў цьвёрдых руках перамога!

З Ь М Е С Т

Уздымам сэрц нашых 9

ПАД ЧУЖЫМ НЕБАМ

1. Там толькі	13
2. Краю мой	14
3. Мой родны кут	16
4. Мінулыя дні	18
5. Чужына	19
6. Хачу бачыць	20
7. Братом палонным	21
8. Ня сумуйце	23
9. На шаўковых лугох	24
10. Ой, пайду	25
11. Майму сыночку	27
12. Адказ	29
13. Князь Усяслаў Чарадзеі	31
14. Забэйдзе-Суміцкаму	34
15. Новы Год	35
16. О, Краіна	36
17. На чужыне	38

НА РОДНЫХ МЕЖАХ

18. Дзявочыя думкі	43
19. Лён	44
20. За прасьніцай	45
21. Бабулька	47
22. Дываны	49
23. Не зязюлька куе	50
24. Мой лён і сны	51
25. Жнівом	53
26. Песьня	54
27. На начлезе	55
28. Вясельле	56
29. Над рэчкаю	57

30. Родная мова	59
31. Нёмне	61
32. Нішто так ня міла	63
33. Дзяды	65
34. Краіне	67
35. Маці	68
36. Калісьці	70

ДЗЯВОЧАЕ СЭРЦА

37. Навучыла маці	73
38. Вецер вербаю калыша	74
39. Было сьвята	76
40. Вясна	78
41. Адна	79
42. Дзячына	80
43. Дзявочае сэрца	82
44. Доля	83

З ВОЛЬНАКРЫЛЫМ ВЕТРАМ

45. Толькі вецер	87
46. Раніца	88
47. Захад	89
48. Вечар	90
49. Вячэрняя містэрыя	91
50. Ноч	92
51. На струнах Вэлтавы	93
52. Панад Вэлтаваю	94
53. На могілках	95
54. Сыплюцца сьлёзы	96
55. Места	97
56. Зімою	98
57. Мяцеліца	100
58. Вясна	102
59. Лятуць гусі	103

- АКОРДЫ ВОСЕНІ

60. Нейк сумна	107
61. Танцуе дождж	108
62. Астры	109
63. Хрызантэмы	110

64. Ня суніме	111
65. Сыплецца лісьце	112
66. Пакінь, пакінь ведер	113
67. Малюе восень	114
68. Залаціста ўсьмяхаюцца далі	115
69. Восень	116
70. Гэй з-пад рук	117
71. Калі ведер	118
72. Вышыла восень	119

ДУМЫ

73. Думы мае, думы	123
74. Зорка	125
75. Нехта ноччу	126
76. Кволай краскай	127
77. Ня веру	128
78. Думы	129
79. Бывай	130

УЖО РУНЕЮЦЬ ПАЛІ

80. Загад	135
81. Наш сьцяг	136
82. Маё сэрца	137
83. Як хмарны дзень	138
84. Скажы	139
85. Беларуска	141
86. Спатканьне	142
87. Маладыя крыльці	143
88. Тры дарогі	145
89. Моладзі	147
90. Крыльлем віхор	148
91. Ужо даволі	150
92. Паход	152

**Ларыса ГЕНІЮШ
АД РОДНЫХ НІЎ
Вершы**

Факсімільнае выданне

*Адказныя за выпуск Сяргей ЧЫГРЫН
Міхась СКОБЛА*

Фундатар – ТАА „АЛЬГЕРД”

*Дзякуй Валянціну ДУБАТОЎКУ
Міхасю ЧАПРАСАВУ
Віктару КАЛАДЗКАМУ*

Падпісана да друку 10.10.95 г. Фармат 60x84 1/16.
Папера афсетная. Ум. друк. арк. 9,3. Тыраж 2000 экз. Заказ 2150.
Ліцэнзія ЛВ № 101.

**Адрукавана ў Слонімскай узбуйненай друкарні.
231800, г. Слонім, вул. Хлюпіна, 16.**

AN IMPROVED
MILK